UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Kateřina Nováková

Násilná kriminalita a její prevence

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jiří Krupička, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): [02.03.2023]

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 156 424 znaků včetně mezer.

V Praze dne 2.3.2023 Kateřina Nováková

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce, JUDr. Jiřímu Krupičkovi, Ph.D., za jeho odborné vedení, připomínky a cenné rady, které mi poskytoval.

Obsah

ÚVOD 1

I. OBECNÁ ČÁST 3

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ 3

1.1 NÁSILÍ 3
1.2 AGRESE 4
1.3 KRIMINALITA 5
1.4 NÁSILNÁ KRIMINALITA 5

2 FENOMENOLOGIE NÁSILNÉ KRIMINALITY 7

2.1 STAV A DYNAMIKA NÁSILNÉ KRIMINALITY V ČR 7
2.2 STRUKTURA NÁSILNÉ KRIMINALITY 9
2.3 OBJASNĚNOST NÁSILNÉ KRIMINALITY 12

3 ETIOLOGIE NÁSILNÉ KRIMINALITY 12

3.1 KRIMINOLOGICKÉ TEORIE 13
3.1.1 Biologické kriminologické teorie 13
3.1.2 Psychologické kriminologické teorie 14
3.1.3 Environmentalistické kriminologické teorie 15
3.2 KRIMINOGENNÍ FAKTORY 17
3.2.1 Vliv rodiny 18
3.2.2 Společenské normy chování 18
3.2.3 Média 18

4 PREVENCE NÁSILNÉ KRIMINALITY 22

4.1 VYMEZENÍ POJMU PREVENCE KRIMINALITY 22
4.2 KLASIFIKACE PREVENCE KRIMINALITY 23
4.3 SOCIÁLNÍ PREVENCE 23
4.3.1 Rodina 24
4.3.2 Škola 25
4.3.3 Alkohol 25
4.3.4 Asistent prevence kriminality 26
4.4 SITUAČNÍ PREVENCE 26
4.4.1 Mapy budoucnosti 27
4.5 VIKTIMOLOGICKÁ PREVENCE 27

II. ZVLÁŠTNÍ ČÁST – HATE CRIMES 28

1 VYMEZENÍ POJMU HATE CRIMES 28

1.1 PŘEDSUDEČNÁ NENÁVIST 29
1.2 EXTREMISMUS 29

2 PRÁVNÍ ÚPRAVA V ČR 30

3 FENOMENOLOGIE HATE CRIMES 32

3.1 STAV A DYNAMIKA HATE CRIMES V ČR 33
3.2 STRUKTURA HATE CRIMES V ČR 35

4 PŘÍČINY HATE CRIMES 38

4.1 Předsudky 38
4.2 Teorie sociální identity 39
4.3 Ekonomická konkurence 40
5 PACHATELÉ HATE CRIMES 41
5.1 Profil pachatele hate crimes 41
5.2 Typologie pachatelů hate crimes 42
6 OBĚTI HATE CRIMES 43
7 VYBRANÉ PROBLÉMY HATE CRIMES 45
7.1 Nedostatečná právní úprava 45
7.2 Nenávist k ženám 48
ZÁVĚR 52
SEZNAM ZKRATEK 54
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ 55
NÁSILNÁ KRIMINALITA A JEJÍ PREVENCE 62
ABSTRAKT 62
KLÍČOVÁ SLOVA 62
VIOLENT CRIME AND ITS PREVENTION 63
ABSTRACT 63
KEYWORDS 63

Úvod

Násilí a kriminalita jsou negativní fenomény, které byly odjakživa spjaty s lidskou společností. I přesto, že se společnost neustále vyvíjí, násilná kriminalita nikam nezmizela. Tento typ kriminality je vnímán jako jeden z nejhorších, jelikož se jedná o trestné činy, které útočí přímo na lidské zdraví a životy. Vzhledem k vysoké nebezpečnosti násilných kriminálníků je tomuto typu kriminality věnována vysoká pozornost, a to jak ze strany odborníků, tak i veřejnosti. Na studiu násilné kriminality se podílí velké množství vědních oborů, zejména kriminologie, kriminalistika, ale také psychologie či sociologie. Široká veřejnost přichází do styku s násilnou kriminalitou taktéž velice často, a to prostřednictvím médií. Vzhledem k širokému rozsahu násilné kriminality je bohužel nemožné, abych ve své práci tuto problematiku zpracovala vyčerpávajícím způsobem. Proto je cílem této práce v první řadě poskytnout základní vymezení násilné kriminality a pojmů s ní souvisejících, a to zejména z kriminologického hlediska, a dále zpracovat základní přehled o její prevenci. S ohledem na to, že násilná kriminalita zahrnuje značné množství trestných činů, není možné, abych se ve své práci podrobně věnovala každému z nich. Z tohoto důvodu se zaměřím na konkrétní specifika pouze některých trestných činů spadajících do kategorie násilné kriminality, a to zločinům z nenávisti, tzv. hate crimes.

Tato diplomová práce je rozdělena do dvou částí. V první části se věnuji obecně násilné kriminalitě a její prevenci. Obecná část je rozdělena do 4 kapitol. V první kapitole obecné části se zaměřuji na kriminologický popis násilné kriminality, zejména na vysvětlení základních pojmů jako násilí, agrese a kriminalita. V druhé kapitole se blíže věnuji fenomenologii násilné kriminality, která je důležitá pro zjišťování stavu a vývoje násilné kriminality. Tato kapitola zahrnuje zpracování statistických údajů Policie České republiky, co se týče aktuálního stavu a dynamiky násilné kriminality na území České republiky, jejímu podílu na celkové kriminalitě a objasněnosti. Dále se v ní věnuji struktuře kriminality, kdy podávám přehled o tom, které trestné činy byly nejčastěji páchány na území České republiky v roce 2021. Třetí kapitola je zaměřena na etiologii násilné kriminality. V první řadě se věnuji kriminologickým teoriím a následně jsou rozebrány nejdůležitější kriminogenní faktory, kdy je nejvíce prostoru věnováno vlivu médií, jelikož se jedná o stále silnější působení na vývoj mládeže. Ve čtvrté kapitole je zpracován rozbor prevence násilné kriminality.

V druhé zvláštní části mé práce se věnuji konkrétnímu segmentu násilné kriminality, a to zločinům z nenávisti, tzv. hate crimes. Jedná se o vysoce závažné trestné činy, které jsou postaveny na předsudcích vůči skupinám obyvatelstva a mohou často končit i velice fatálně násilným

usmrcením, a to i více osob. Zvláštní část je rozdělena do 7 kapitol. V první kapitole zvláštní části podávám základní vysvětlení pojmu hate crimes a jeho specifičnosti v rámci násilné kriminality. Druhá kapitola je věnována právní úpravě hate crimes v České republice. Ve třetí kapitole podrobně rozpracovávám jejich fenomenologii. Čtvrtá kapitola je soustředěna na příčiny hate crimes. V páté kapitole se věnuji pachatelům hate crimes, zejména jejich profilu a typologii. Šestá kapitola je zaměřena na oběti hate crimes a následky v jejich životech. V poslední sedmé kapitole uvádím vybrané problémy hate crimes, na které by bylo vhodné se v budoucnosti v rámci právní úpravy České republiky zaměřit. V závěru práce stručně shrnuji zjištěné poznatky.

I. OBECNÁ ČÁST

1 Vymezení základních pojmů

Pro porozumění termínu násilná kriminalita je předem vhodné rozebrat a vysvětlit si základní kriminologické pojmy: násilí, agrese a kriminalita.

1.1 Násilí

Obecně lze říct, že násilí je negativní společenský jev. Je to však interdisciplinární fenomén, který nemá jednu absolutní definici. Násilí lze definovat různými způsoby v závislosti na tom, která vědní disciplína tuto definici podává. Lze jej vnímat z pohledu sociologického jako sociální jev vyvolaný sociálními procesy, dále z pohledu psychologického jako patologický, agresivní a manipulativní způsob integrace jedince s okolím a nejdůležitější pohled pro tuto práci pak nabízí pohled kriminologický, kdy je násilí chápáno jako útok na fyzickou nebo psychickou integritu člověka ve smyslu úmyslného užití násilí vůči jiné osobě.[1] Dále např. Marešová a kol. uvádí, že: *„Pojmem ‚násilí' je zpravidla označováno chování osoby vůči jiné osobě, které se projevuje záměrným vyhrožováním, pokusem či dokonáním jednání, které jiné osobě způsobuje fyzickou či psychickou újmu*[2]*."* Z kriminologického hlediska lze tedy násilí definovat jako útočné chování jedné osoby k druhé, kdy úmyslem je způsobení fyzické či psychické újmy.

Další důležitou definicí pojmu násilí je pak definice trestněprávní. Pokud se však podíváme do zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, zjistíme, že nám legální definici násilí neposkytuje. Trestní zákoník se v rámci výkladu pojmů zmiňuje o násilí pouze v § 119, kde je uvedeno, že *„trestný čin je spáchán násilím i tehdy, je-li spáchán na osobě, kterou pachatel uvedl do stavu bezbrannosti lstí nebo jiným podobným způsobem"*[3]. Výklad k tomuto ustanovení zákona pak podává Šámal a kol. v komentáři k trestnímu zákoníku, kde násilí definuje jako *„použití fyzické síly k překonání nebo zamezení kladeného nebo očekávaného odporu"*.[4]

Trestné činy, které jsou páchány násilně, lze vnímat ve dvou rovinách. Staňková a kol. uvádí, že násilí lze dělit ve smyslu, zda se jedná o prostředek působení na oběť, kdy toto chování

[1] SVATOŠ, Roman. Kriminologie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 113–114. ISBN 978-80-7380-389-6.
[2] MAREŠOVÁ, Alena, Radovan HAVEL, Milada MARTINKOVÁ a Miroslav TAMCHYNA. *Násilná kriminalita v nejisté době*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015, s. 18. ISBN 9788073381493.
[3] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů.
[4] ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník 1. Obecná část. § 1–139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1306. ISBN 978-80-7400-428-5.

nazýváme instrumentálním násilím, nebo zda se jedná o násilí, které je samo o sobě cílem.[5] V prvním případě pachatel užívá násilí k dosažení prvotního cíle. Jsou to případy, kdy si pachatel násilím pouze pomáhá a kdy to není jeho prvotní cíl. V druhém případě se jedná dle Staňkové a kol. o *„úmyslné destruktivní chování pachatele, kdy tento za použití fyzické síly útočí na tělesnou integritu oběti“*[6]. Cílem pachatele je přímo násilí a pachatel chce způsobit újmu na fyzické integritě oběti. Pachatel od oběti nic nevyžaduje, chce jí pouze ublížit. Vzhledem k uvedenému tak definice dle Šámala a kol. není dostatečně širokou definicí násilí, jelikož nezahrnuje případy, kdy pachatel nepoužívá násilí k dosažení jiného cíle, ale násilí je pro tohoto pachatele hlavním cílem[7]. V rámci trestněprávní úpravy by tak bylo jistě vhodné zaprvé uvést pojem násilí v ustanoveních trestního zákoníku v části prvé a definovat tento pojem přímo, dále by tato definice měla být širší, než jakou poskytuje Šámal a kol. ve svém výkladu, a měla by zahrnovat i takové násilí, které neslouží pouze k překonání nebo zamezení odporu oběti.

1.2 Agrese

S pojmem násilí pak úzce souvisí pojem agrese. Stejně jako u násilí je i pojem agrese autory odborné literatury vykládán různými způsoby. V první řadě jsou autoři, kteří chápou agresi jako podmnožinu násilí, a to z důvodu, že v tomto smyslu je agrese pojímána jako typ jednání, kdy záměrem pachatele je násilí a nezahrnuje násilí instrumentální, kdy cílem jednání není ublížení, ale násilí je užito pouze jako prostředek dosažení jiného primárního cíle. V tomto smyslu pak lze agresivitu označit jako *„záměrné chování, jehož cílem je ublížit jinému člověku (...)“*[8] nebo jako *„chování (jednání) jedince či skupiny osob, které vědomě (úmyslně) ubližuje, násilně omezuje svobodu a poškozuje jiné osoby nebo věci“*[9].

Oproti tomu lze agresi chápat tak, že je nadřazeným pojmem a násilí je podmnožinou tohoto chování. Agresi lze vnímat jako přirozený fyziologický jev, který nemusí vždy vyústit v násilí. Agrese tak může být jak destruktivní, tedy právě ta agrese, která vyústí v násilné chování, ale oproti tomu může být i konstruktivní, kdy tímto agresivním chováním subjekt překonává určité překážky. Konstruktivní agrese je pak velice užitečná například ve sportu.[10]

[5] STAŇKOVÁ, Lenka, ŠČERBA, Filip, VICHLENDA, Milan. Násilná kriminalita. Praha: Leges, 2014, s. 18. ISBN 978-80-7502-069-7.
[6] STAŇKOVÁ, Lenka, ŠČERBA, Filip, VICHLENDA, Milan., op. cit., s. 16.
[7] STAŇKOVÁ, Lenka, ŠČERBA, Filip, VICHLENDA, Milan., op. cit., s. 16.
[8] DIANIŠKA, Gustáv et al. Kriminológia. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 189. ISBN 978-80-7380-344-5.
[9] MAREŠOVÁ, Alena, Radovan HAVEL, Milada MARTINKOVÁ a Miroslav TAMCHYNA, op. cit., s. 17.
[10] STAŇKOVÁ, Lenka, ŠČERBA, Filip, VICHLENDA, Milan., op. cit., s. 18–19.

Některé projevy agrese jsou však natolik extrémní a neakceptovatelné, že je na místě je postihovat trestním právem. Tyto projevy jsou označovány jako kriminální agrese, kterou lze definovat jako chování, které ohrožuje nebo narušuje zájmy chráněné trestním právem a kdy subjektem je užívána fyzická síla nebo její hrozba s cílem zničení nebo poškození objektu.[11]

Někteří autoři od pojmu agrese odlišují pojem agresivita, a to např. Marešová a kol., kteří uvádí, že *„agresivita je vnitřní pohotovost jednat útočně (je to rys osobnosti), sklon k útočnému jednání, které může mít různé podoby. Je to přirozená a nutná vlastnost živočichů k přežití. Je způsobem reakce v případě strachu, frustrace, ale i projevem dědičnosti"*[12].

Agresivita je tedy způsob chování, který je lidem vrozený a potřebují jej k přežití. Všichni v sobě proto máme pud k agresivitě, avšak v průběhu socializace se učíme toto chování ovládat a usměrňovat, abychom byli přijímáni společností, jelikož agresivní chování a destruktivní agrese jsou ve společnosti vnímány jako nežádoucí jevy. Jak je výše uvedeno, agresivita je zčásti ovlivněna i dědičností, ale dle mého názoru je to právě socializace, která hraje největší roli v korekci agresivního jednání.

1.3 Kriminalita

Pojem kriminalita lze opět chápat ve více pojetích, a to nejobecněji jako sociálněpatologický jev, dále z juristického hlediska jako jednání posuzované jako trestný čin, kdy je kriminalita souhrnem trestných činů spáchaných na určitém území za určité období, a jako poslední v sociologickém pojetí, které kriminalitu vykládá jako odchylné nebo deviantní chování.[13]

1.4 Násilná kriminalita

Obecně lze říct, že násilná kriminalita je část obecné kriminality. Výklad pojmu násilná kriminalita se v průřezu odborné literatury liší, a to v závislosti, kdo výklad podává, a také v rámci kterého vědního oboru je s pojmem pracováno.

Násilná kriminalita je pojem užívaný předně v kriminologii a kriminalistice. Z kriminologického hlediska pak i jednotliví autoři vykládají pojem různě. Válková a kol. uvádí, že *„pojem násilná kriminalita vychází ze způsobu provedení trestného činu, kdy zahrnuje ty trestné*

[11] NETÍK, Karel. Kriminální agresor. Praha, Bull. Stud. A výzkum. Odd. Ř SNV, 1991, č. 1, s. 28. citováno podle VÁLKOVÁ, Helena, KUCHTA, Josef, HULMÁKOVÁ, Jana a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 400. ISBN 978-80-7400-732-3.
[12] MAREŠOVÁ, Alena, Radovan HAVEL, Milada MARTINKOVÁ a Miroslav TAMCHYNA, op. cit., s. 18.
[13] SVATOŠ, Roman. Kriminologie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 25. ISBN 978-80-7380-389-6.

činy, jejichž významnou charakteristikou je poškození, destrukce cílového objektu jednání. U některých kriminálních chování postačuje k zařazení do této kategorie záměr poškodit nebo zničit (např. pokus vraždy), u jiných ‚srozumění' s tím, že v průběhu dosahování cíle (např. materiálního zisku) může být nositel žádoucí hodnoty poškozen nebo usmrcen (pokus loupeže)".[14] Tuto definici pak lze považovat za obecnou a širší, kdy do násilné kriminality spadají trestné činy, které jsou spáchány konkrétním způsobem. Podle výše uvedené definice by tedy do násilné kriminality spadaly veškeré trestné činy, v rámci kterých má pachatel v úmyslu poškodit nebo zničit chráněný zájem. Jak však uvádí i Válková a kol., tato definice je velice široká a zahrnuje jak trestné činy směřující vůči věcem, tak trestné činy směřující vůči osobám či myšlenkám a ideám.[15] Prakticky by tak násilná kriminalita splývala se všemi trestnými činy, jelikož každý trestný čin ohrožuje právem chráněné zájmy, kdy Jelínek a kol. uvádí, že násilná kriminalita by tak splývala se zvláštní částí trestního zákoníku.[16] Jak předkládá Novotný a kol., tak v kriminologii je pak častěji užívána užší definice, která zahrnuje pouze trestnou činnost včetně útoku na fyzickou nebo psychickou integritu člověka.[17] Tato definice pak v sobě zahrnuje již jen trestnou činnost, která směřuje vůči osobám. Zároveň také nevynechává útok na fyzickou i psychickou integritu člověka. Dle této užší definice je násilná kriminalita definována způsobem spáchání trestného činu v tom smyslu, že je spáchán násilím, hrozbou násilí, případně s využitím nátlaku.[18] Někteří autoři, jako např. Válková a kol., uvádí, že je vhodnější užívat ještě užší definici zahrnující pouze fyzické poškození osob.[19] Tedy v nejužším pojetí násilné kriminality se jedná o trestné činy, které byly spáchány násilím, s úmyslem narušit fyzickou integritu oběti.

Pokud se na pojem násilné kriminality podíváme z úhlu pohledu trestního práva, tedy na úpravu násilných trestných činů v zákoně č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, zjistíme, že tento pojem zde není nijak upraven. Jak uvádí Novotný a kol.: *„Násilná kriminalita je pojem kriminologický, nikoliv právní."*[20] Trestné činy, které spadají do násilné kriminality, jsou pak roztříštěny v rámci celého trestního zákoníku v mnohých jeho hlavách. Může se jednat o trestné činy, kdy násilí je užíváno pouze k dosažení jiného cíle, jako např. trestný čin vydírání nebo trestný čin loupeže, ale na druhou stranu sem spadají i trestné činy, které mají za cíl právě násilí.

[14] VÁLKOVÁ, Helena, KUCHTA, Josef, HULMÁKOVÁ, Jana a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 397. ISBN 978-80-7400-732-3.
[15] Tamtéž, s. 397.
[16] JELÍNEK, Jiří. a kol. Kriminologie. Praha: Leges, 2021, s. 298. ISBN 978-80-7502-499-2.
[17] NOVOTNÝ, Oto, Josef ZAPLETAL a kol. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, s. 265. ISBN 978-80-7357-377-5.
[18] JELÍNEK, Jiří. a kol., op. cit., s. 298.
[19] VÁLKOVÁ, Helena, KUCHTA, Josef, HULMÁKOVÁ, Jana a kol., op. cit., s. 397.
[20] NOVOTNÝ, Oto, Josef ZAPLETAL a kol., op. cit., s. 265.

V této souvislosti jsou velice nápomocné statistiky Policie ČR, podle nichž je zpracována struktura násilné kriminality s uvedením konkrétních trestných činů.

2 Fenomenologie násilné kriminality

Na popis kriminality se zaměřuje kriminální fenomenologie, která zkoumá charakteristické projevy kriminality, její strukturu, formy, popis kriminalitou způsobených škod, popis pachatelů a obětí a jejich společenských vztahů, stav kriminality a její vývojové tendence.

K tomu, abychom mohli kriminalitu poznat, je třeba definovat určité pojmy a hlediska, ze kterých je kriminalita zkoumána. Tyto pojmy se nazývají ukazatelé kriminality a patří mezi ně stav neboli rozsah kriminality, úroveň neboli intenzita kriminality, struktura kriminality, dynamika kriminality a objasněnost kriminality.[21]

2.1 Stav a dynamika násilné kriminality v ČR

Stav kriminality je obecně počet trestných činů spáchaných na určitém území za určité období. Vývojem a změnami kriminality v průběhu určité doby na určitém území se zabývá dynamika kriminality. Jedná se o důležité ukazatele kriminality, a proto bych nyní v této části ráda uvedla údaje ze statistik Policie ČR, které se týkají právě stavu a vývoje násilné kriminality na území České republiky.

Tabulka č. 1: Stav celkové a násilné kriminality na území České republiky v období od roku 2012 do roku 2022

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Celková kriminalita	304528	325366	288660	247628	218162	202303	192405	199221	165525	153233	181991
Násilná kriminalita	18358	18689	16949	15669	14233	13672	13553	13606	12247	11 958	13330
% podíl	6,03 %	5,74 %	5,87 %	6,33 %	6,52 %	6,76 %	7,04 %	6,83 %	7,40 %	7,80 %	7,32 %

Zdroj: statistiky Policie ČR[22]

[21] JELÍNEK, Jiří. a kol., op. cit., s. 219.
[22] Statistické přehledy kriminality. *Policie České republiky* [online]. Policie České republiky, 2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx

Graf č. 1: Dynamika násilné kriminality na území České republiky za období od roku 2012 do roku 2022

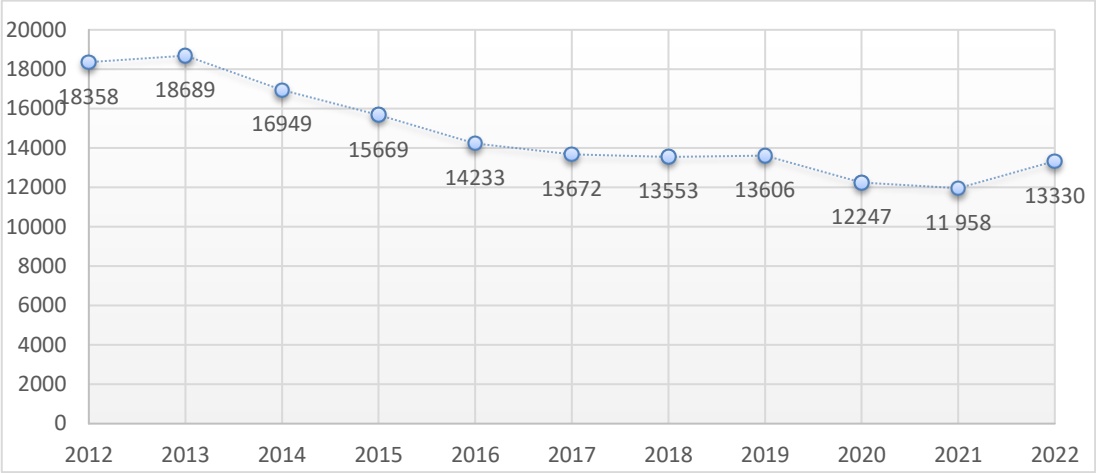

Zdroj: statistiky Policie ČR[23]

Tabulka č. 1 udává stav obecné a násilné kriminality na území České republiky a z těchto dat je pak vypočítán podíl násilné kriminality na kriminalitě celkové, který je uveden v procentech.

Jak je patrné z tabulky č. 1, tak celkový počet spáchaných registrovaných trestných činů na území České republiky v posledních 10 letech klesá. Obdobně pak klesá i počet spáchaných a registrovaných násilných trestných činů, kdy tento klesající trend je zachycen v grafu č. 1. I přes pozvolný klesající trend násilné kriminality v roce 2022 došlo k mírnému zvýšení oproti dvěma předešlým rokům. Tuto skutečnost lze přisuzovat pandemii covidu-19, která způsobila v letech 2020 a 2021 izolaci, a tudíž i pokles páchané kriminality. V roce 2022 již nebyla platná protipandemická opatření, což vedlo ke zvýšenému pohybu osob na veřejných místech či společenských akcích.[24] Oproti klesajícímu trendu násilné kriminality pak ale podíl násilné kriminality na celkové kriminalitě pozvolna stoupá, tudíž je v posledních letech pácháno více násilné kriminality v porovnání s ostatními druhy kriminality. Obecně však násilná kriminalita netvoří velký podíl na kriminalitě obecné, kdy, jak je patrno z tabulky č 1, se v posledních 10 letech tento podíl pohyboval kolem hodnoty 7 %.

[23] Statistické přehledy kriminality. *Policie České republiky* [online]. Policie České republiky, 2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx
[24] Vývoj registrované kriminality v roce 2022. *Policie České republiky* [online]. Policie České republiky, 2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2022.aspx

2.2 Struktura násilné kriminality

Násilnou kriminalitu lze dále blíže specifikovat pomocí její struktury, kdy bych se ráda zaměřila na strukturu násilné kriminality z hlediska jednotlivých trestných činů, které byly na území České republiky spáchány. Jak uvádím výše, v trestním zákoníku není jednoznačně uvedená kategorie násilných trestných činů. Pokud se ale podíváme do statistických údajů Policie ČR, tak zde nalezneme podrobnější rozpis toho, které konkrétní trestné činy jsou řazeny do násilné kriminality včetně počtu těchto spáchaných trestných činů. Policejní statistiky jsou zpracovány na základě evidenčně statistického systému kriminality, kde je kriminalita členěna podle teritoriálních služebních obvodů a také podle takticko-statistické klasifikace trestné činnosti, která se skládá z trojmístných kódů označujících jednotlivé trestné činy či jejich skupiny.[25] Násilná kriminalita má přiděleny kódy 100–199. Když nahlédneme do statistik Policie ČR, tak zjistíme, že se jedná o velké množství trestných činů, kdy Staňková a kol. uvádí, že tento systém vykazuje hned několik nepřesností. Prvně eviduje jako násilné trestné činy takové trestné činy, které nemají násilnou povahu, jako např. usmrcení z nedbalosti, kdy se nejedná o trestný čin, kdy by bylo úmyslně užito násilí či pohrůžka násilí, jde pouze o násilí ve smyslu fyzického působení na lidské tělo. Dále je nevhodně evidován trestný čin opuštění dítěte, kdy se v tomto případě jedná o plně nenásilný čin. Další chyba je spatřována v tom, že tato evidence zařazuje do násilné kriminality trestné činy na základě právní kvalifikace, a nikoliv podle toho, zda byl čin skutečně spáchán násilím, což přichází v úvahu u trestných činů, které lze spáchat násilně i nenásilně. Třetí chybou, kterou Staňková a kol. vytýká danému rozdělení trestných činů, je skutečnost, že neeviduje v rámci násilné kriminality takové trestné činy, které jsou typicky páchány násilím, jelikož jsou řazeny do jiné kategorie kriminality.[26]

Tabulka č. 2: Struktura násilné kriminality – trestné činy řazené do násilné kriminality

§ 140 vražda
§ 141 zabití
§ 142 vražda novorozeného dítěte matkou
§ 143 usmrcení z nedbalosti
§ 144 účast na sebevraždě
§ 145 těžké ublížení na zdraví

[25] STAŇKOVÁ, Lenka, ŠČERBA, Filip, VICHLENDA, Milan., op. cit., s. 24.
[26] STAŇKOVÁ, Lenka, ŠČERBA, Filip, VICHLENDA, Milan., op. cit., s. 25–26.

§ 146 ublížení na zdraví
§ 146a ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky
§ 149 mučení a jiné nelidské a kruté zacházení
§ 158 rvačka
§ 159 nedovolené přerušení těhotenství bez souhlasu těhotné ženy
§ 160 nedovolené přerušení těhotenství se souhlasem těhotné ženy
§ 161 pomoc těhotné ženě k umělému přerušení těhotenství
§ 162 svádění těhotné ženy k umělému přerušení těhotenství
§ 170 zbavení osobní svobody
§ 171 omezování osobní svobody
§ 172 zavlečení
§ 173 loupež
§ 174 braní rukojmí
§ 175 vydírání
§ 176 omezování svobody vyznání
§ 177 útisk
§ 178 porušování domovní svobody
§ 179 porušování svobody sdružování a shromažďování
§ 195 opuštění dítěte nebo svěřené osoby
§ 198 týrání svěřené osoby
§ 199 týrání osoby žijící ve společném obydlí
§ 200 únos dítěte a osoby stižené duševní poruchou
§ 208 neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru
§ 323 násilí proti orgánu veřejné moci
§ 324 vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci
§ 325 násilí proti úřední osobě
§ 326 vyhrožování s cílem působit na úřední osobu
§ 352 násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci
§ 353 nebezpečné vyhrožování
§ 354 nebezpečné pronásledování

Zdroj: statistiky Policie ČR, TZ[27]

S ohledem na výše uvedené nedostatky statistik Policie ČR samozřejmě musíme počítat s tím, že nejsou naprosto bezchybným zdrojem, ze kterého lze získat absolutně správné informace o struktuře násilné kriminality, ale bezpochyby z nich i přesto lze čerpat důležité poznatky.

[27] Statistické přehledy kriminality Policie ČR za rok 2022. *Policie České republiky* [online]. Policie České republiky, 2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů.

Graf č. 2: Struktura násilné kriminality na území České republiky v roce 2021[28]

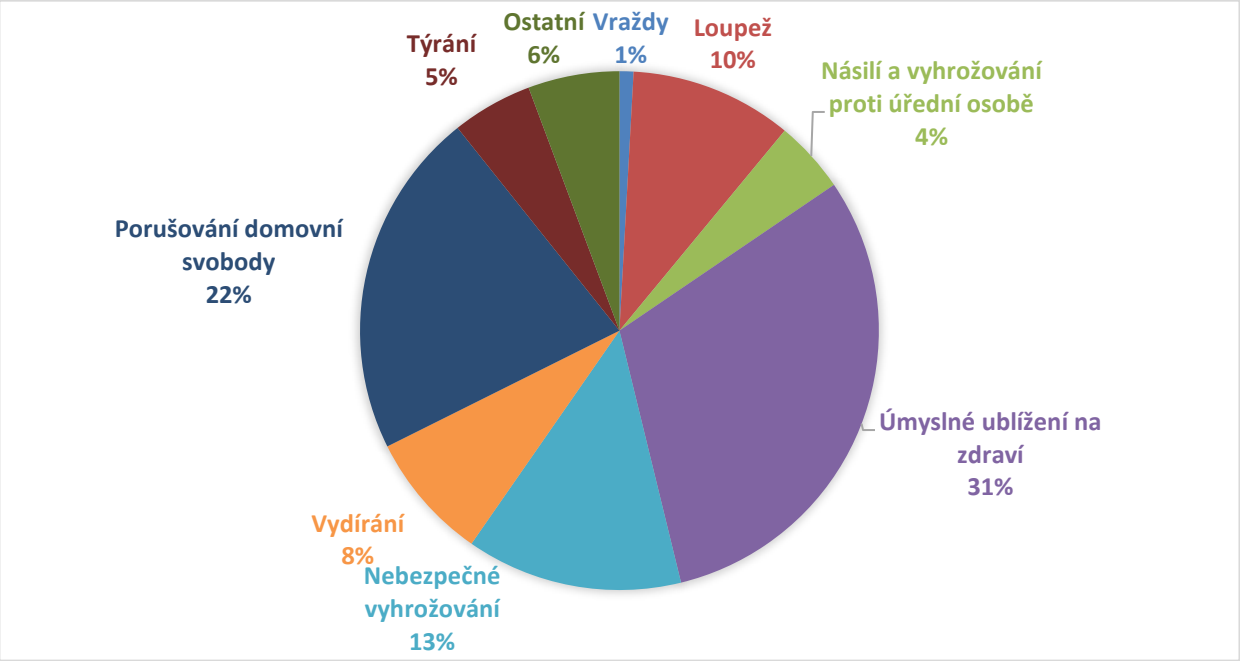

Zdroj: statistiky Policie ČR[29]

Graf č. 2 zachycuje data získaná ze statistik Policie ČR představující strukturu násilné kriminality v roce 2021.

Z grafu č. 2 je patrné, že největší podíl na násilné kriminalitě má trestný čin úmyslné ublížení na zdraví, který představuje 31 % z celkové násilné kriminality, následuje trestný čin porušování domovní svobody, který činí 22 % násilné kriminality, a dále pak trestný čin nebezpečné vyhrožování s poměrem 13 % násilné kriminality. Z vybraných trestných činů nejmenší procento tvoří vraždy, což je zajisté dobrá zpráva, jelikož se jedná o jeden z nejzávažnějších trestných činů nejen násilné kriminality, ale kriminality celkové.

[28] Vraždou se rozumí trestný čin vraždy dle §140 TZ a trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou dle § 142 TZ. Loupeží se rozumí trestný čin loupeže dle § 173 TZ. Násilím a vyhrožováním proti úřední osobě se rozumí trestné činy násilí proti orgánu veřejné moci dle §323 TZ, vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci dle §324 TZ, násilí proti úřední osobě dle § 325 a vyhrožování s cílem působit na úřední osobu dle § 326 TZ. Úmyslným ublížením na zdraví se rozumí trestné činy těžké ublížení na zdraví dle § 145 TZ, ublížení na zdraví dle § 146 TZ a ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky dle § 146a TZ. Nebezpečným vyhrožováním se rozumí trestný čin nebezpečné vyhrožování dle §353 TZ. Vydíráním se rozumí trestný čin vydírání dle § 175 TZ. Porušováním domovní svobody se rozumí trestný čin porušování domovní svobody podle § 178 TZ. Týráním se rozumí trestné činy týrání svěřené osoby dle § 198 TZ a týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199 TZ.

[29] Statistické přehledy kriminality za rok 2021. *Policie České republiky* [online]. Policie České republiky, 2022 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx

2.3 Objasněnost násilné kriminality

Objasněností kriminality se jednoduše rozumí počet trestných činů se zjištěnými pachateli.[30] Co se týče násilné kriminality, v této oblasti se dosahuje vysoké objasněnosti. Když nahlédneme do statistik Policie ČR, tak zjistíme, že např. za rok 2021 byla objasněnost násilné kriminality 63,8 %, což je druhá nejvyšší míra objasněnosti v porovnání s ostatními druhy kriminality. O rok dříve v roce 2020 pak objasněnost násilné kriminality dosáhla 66,6 %, kdy i tento rok se jednalo o druhou nejvyšší míru objasněnosti, co se týče druhu kriminality. Velice pozitivní je také skutečnost, že největší objasněnost z veškeré kriminality mají vraždy, kdy např. v roce 2021 byla objasněnost vražd na území ČR 95,2 % a v roce 2020 92,3 %.[31]

3 Etiologie násilné kriminality

Společnost si v průběhu svého vývoje v rámci ochrany nastavila určitá pravidla chování, kdy ti, kteří pravidla porušují, jsou ze strany společnosti trestáni. Těchto pravidel je celá škála. Od nepsaných morálních pravidel, jež mají společnost chránit před chováním, které je většinou společnosti vnímáno jako nevhodné, kdy se však nejedná o nijak významně nebezpečné chování a trestem za jejich porušení je „pouze“ odstrčení delikventního jedince na okraj společnosti, po pravidla ve formě právního řádu, který má ochraňovat nejdůležitější chráněné zájmy osob, tedy jejich životy, zdraví, majetek atd., kdy za porušení těchto pravidel následuje často velmi tvrdý trest v podobě trestu odnětí svobody a v minulosti i nejkrutější trest, a to trest smrti. I přesto, že společnost většinou důsledně trestá vybočení z normálu a porušení jí nastavených pravidel, je na světě enormní množství lidí, kteří je porušují, a to i ta nejtvrdší pravidla jako trestní zákony, a dopouštějí se tak trestných činů, kterými vysoce ohrožují ostatní osoby ve společnosti. Každý si jistě alespoň jednou za život položil otázku: proč? Proč vlastně lidé páchají trestné činy? Člověk je tvor společenský, je pro něj přirozené žít v obklopení ostatních lidí a je tak vybaven citem sounáležitosti i empatie k druhým. To však nebrání tomu, že lidé jsou proti sobě násilní a páchají trestné činy, kterými si navzájem fyzicky ubližují. Kde se tedy v člověku bere touha být násilný?

Znalost důvodů, proč vlastně lidé páchají násilné trestné činy, je klíčová pro pochopení pachatelů těchto trestných činů, jejich vyšetřování a následnou efektivní prevenci.

[30] HOLCR, Květoň a kol. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2009. Student (Leges), s. 55. ISBN 978-80-87212-27-1.
[31] Statistické přehledy kriminality. *Policie České republiky* [online]. Policie České republiky, 2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx

3.1 Kriminologické teorie

O odhalení příčin kriminality, vysvětlení její podstaty a souvislosti zločinu a nalézání cest k jeho omezování usilují kriminologické teorie. Kriminologických teorií existuje celá řada, lze je řadit dle mnohých hledisek a jejich třídění je obtížné, jelikož uvnitř jednotlivých teorií existují různé myšlenkové proudy, směry a hnutí.[32]

Jedním z možných způsobů dělení kriminologických teorií je na biologické, psychologické a environmentalistické.[33]

3.1.1 Biologické kriminologické teorie

Představitelé biologických teorií vysvětlují násilnou kriminalitu na základě fyziologických zvláštností pachatele, jako jsou např. genetické predispozice, poškození mozku, hormonální nevyváženosti, chromozomální nepravidelnosti atd.[34] Dle biologických teorií jsou příčiny zločinného chování spatřovány především v biologických predispozicích pachatele, je kladen důraz na dědičnost a vrozenost a jsou opomíjeny činitelé sociálního prostředí. Předchůdce tohoto směru lze hledat v řadách biologů a anatomů, kteří zkoumali spojitost mezi lidským tělem a lidským chováním.[35]

Teorie rozeného zločince

Teorii rozeného zločince konstruoval italský kriminolog Cesare Lombroso. Tato teorie spočívá v tom, že dle Lombrosa se zločinec odlišuje od nedelikventního jedince fyzickými a psychickými anomáliemi. Lombroso tvrdí, že zločinec je zvláštní odrůdou lidského druhu a antropologickým typem a dále představuje určitý jev s rysy degenerace. Tato teorie stojí také na tom, že zločinnost je dědičná, tedy podle ní se člověk zločincem nestává, ale rodí se jím.[36]

Konstituční teorie

Konstituční teorie je vystavěna na tom, že zločinnost je podmíněna určitými fyzickými vlastnostmi člověka a že tyto určité fyzické atributy určují i psychické vlastnosti a chování.[37] Jako

[32] JELÍNEK, Jiří. a kol., op. cit., s. 35–36.
[33] DIANIŠKA, Gustáv et al., op. cit., s. 195.
[34] STAŇKOVÁ, Lenka, ŠČERBA, Filip, VICHLENDA, Milan., op. cit., s. 44.
[35] JELÍNEK, Jiří. a kol., op. cit., s. 55–56.
[36] SVATOŠ, Roman, op. cit., s. 99–100.
[37] SVATOŠ, Roman, op. cit., s. 100.

příklad lze uvést teorii německého psychiatra Ernsta Kretschmera, který členil pachatele dle typu postavy do čtyř kategorií: typ pyknický, typ atletický, typ astenický, typ dysplastický.[38]

Problémy biologických teorií

Výše uvedené biologické kriminologické teorie už v dnešní době nejsou příliš aktuální a byly překonány, a to z důvodu, že nejsou samy o sobě přesné a opomíjí další velké faktory, které ovlivňují pachatele. Biologické teorie jsou často odtržené od společenské reality, nezohledňují sociální vlivy a důraz je kladen především jednostranně na oblast biologie.[39] K biologickým teoriím v rámci násilné kriminality pak vhodně uvádí Válková a kol., že agrese je člověku vrozená jako jedna ze dvou základních reakcí organismu, tedy člověka nebo zvířete, na překážku či ohrožení.[40] Tudíž ano, biologie zde hraje roli, jelikož člověk je vybaven agresí jako aktem chování, který mu slouží k překonávání překážek a ohrožení. Nicméně člověk se v průběhu socializace učí, jak zabránit nežádoucímu agresivnímu chování.[41] Tudíž v důsledku socializace jedinců nelze přisuzovat násilné kriminální chování pouze vrozené agresi, jelikož každý člověk se socializuje a učí se, jak se projevovat ve společnosti, jak nebýt agresivní, svou agresivitu ovládat a případně ji přesměrovat do vhodnějšího způsobu upuštění. Proto tedy biologické teorie nemohou samy o sobě uspět, v lidské společnosti je nezbytné zohledňovat i sociální prostředí, ve kterém se jedinec nachází, a schopnost společnosti vhodně každého jedince přijmout a naučit ho způsobům chování.

3.1.2 Psychologické kriminologické teorie

Psychologické teorie se zaměřují na psychiku pachatele. Příčiny kriminálního chování pak spatřují uvnitř pachatele v jeho nitru. Některé psychologické teorie byly zaměřeny na inteligenci pachatele jako na vrozenou vlastnost. Byly postaveny na domněnce, že mezi pachateli se vyskytuje větší počet jedinců, kteří mají právě snížený intelekt a v důsledku toho mají zvýšené predispozice ke kriminálnímu chování. Tyto předpoklady se však plně nepotvrdily.[42]

Další psychologické teorie se zaměřovaly na to, že násilí je důsledkem určitých zvláštních typů osobností nebo že násilné chování je výsledkem „aklimatizačního“ procesu, v rámci kterého se jedinec naučil reagovat na určité stimuly právě násilím, resp. se v rámci svého vývoje v určitém sociálním prostředí naučil agresivní reakce.[43]

[38] JELÍNEK, Jiří. a kol., op. cit., s. 65.
[39] Tamtéž, s. 66.
[40] VÁLKOVÁ, Helena, KUCHTA, Josef, HULMÁKOVÁ, Jana a kol., op. cit., s. 401.
[41] Tamtéž, s. 401.
[42] JELÍNEK, Jiří. a kol., op. cit., s. 67.
[43] DIANIŠKA, Gustáv et al., op. cit., s. 195.

Nicméně je třeba vnímat, že i psychologické teorie kladou význam pouze na jednu složku komplexní problematiky příčin násilné kriminality. Jsou zaměřeny výhradně na osobní vlastnosti pachatele a opomíjí sociální i kulturní vlivy. Psychická stránka člověka je bezesporu velice důležitou součástí výzkumu příčin násilné kriminality, jelikož je to naše psychika, co nás z velké části ovládá. Je ale chybné tyto teorie izolovat a opomíjet tak další složky osoby pachatele, jako jsou jeho biologické vlastnosti, tedy např. výše uvedená vrozenost agresivity, a také sociální vlivy společnosti.

Jak biologické, tak psychologické kriminologické teorie lze označit za teorie instinktivistické, tedy takové, které příčiny násilné kriminality spatřují uvnitř pachatelů. Oproti tomu pak stojí teorie environmentalistické, které hledají příčiny ve vnějších činitelích.[44]

3.1.3 Environmentalistické kriminologické teorie

Environmentalistické kriminologické teorie jsou ty, které hledají příčiny násilné kriminality vně pachatele, tedy jako hlavní příčiny vnímají vnější činitele, které na pachatele působí.

Teorie anomie

Teorie anomie je postavena na tvrzení, že každá společnost má nastavené své hodnoty. Jedinci, kteří jsou součástí těchto společností se pak snaží nastavených hodnot dosáhnout. Může však dojít k situaci, že ve společnosti nemusejí být hodnoty dostatečně vymezeny a nastaveny. Jedinec je v důsledku tohoto stavu dezorientovaný a více náchylný k deviacím i kriminálnímu chování.[45] Jako příklad lze uvést období války, kdy ve společnosti dojde ke změně hodnot, na jejichž základě je legitimováno násilí, které dosud bylo nelegitimní.[46]

Jedním z představitelů této teorie byl Émile Durkheim, který uváděl, že příčinou kriminality je bezzákonnost ve společnosti, a to v důsledku určitého velkého zvratu, tedy např. v důsledku revoluce, kdy se obecná sociální pravidla zhroutila.[47]

Dalším představitelem této teorie byl Robert King Merton. Ten spatřoval příčinu zločinu ve výrazném nesouladu mezi nastaveným hodnotovým systémem ve společnosti a legitimními prostředky k jejich dosažení. Čili tato teorie stála na tom, že společnost má nastavené hodnoty,

[44] VÁLKOVÁ, Helena, KUCHTA, Josef, HULMÁKOVÁ, Jana a kol. op. cit., s. 401.
[45] VETEŠKA, Jaroslav a Slavomil FISCHER. *Psychologie kriminálního chování: vybrané otázky etiologie, andragogické intervence a resocializace*. Praha: Grada, 2020. Psyché (Grada). s. 86. ISBN 978-80-271-0731-5.
[46] GURR, Ted Robert. Historical Trends in Violent Crime: A Critical Review of the Evidence. In: *Crime and Justice: An Annual Review of Research* [online]. 3. HeinOnline, 1981, s. 346 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?handle=hein.journals/cjrr3&id=303&collection=journals&index=
[47] SVATOŠ, Roman, op. cit., s. 101.

kterých je pro určitého jedince těžké dosáhnout, a proto se pak dotyčný musí uchýlit ke krajnímu řešení, aby byl schopen nastavené hodnoty následovat.[48]

Teorie diferenciální asociace

Představitelem teorie diferenciální asociace byl americký sociolog E. H. Sutherland. Daná teorie spatřuje příčiny kriminality v tom, že lidé se sdružují v subkulturách dle společných životních okolností nebo vlastností daných jedinců, např. dle životních podmínek, původu atd. V těchto subkulturách dochází k osvojování chování, které je v dané skupině běžné, tedy např. k tomu, že se jedinec učí sociálním rolím, a to včetně rolí deviantních.[49] Osvojené delikventní jednání pak není v rámci subkultury vnímáno negativně, ale naopak je hodnoceno kladně.[50] Hlavní myšlenkou této teorie je tedy to, že v jakém se pohybujeme prostředí, má vysoký vliv na míru delikventního chování jedince. Lidé se tak učí deviantnímu chování v deviantním prostředí stejně, jako se učí společensky přijatelnému chování a pravidlům v nedeviantních sociálních skupinách.[51] Je proto důležité, jakou si vytváříme sociální skupinu. V daných subkulturách se mohou objevovat jedinci, kteří by sami o sobě neměli nejmenší touhu chovat se deviantně. Většina lidí však chce zapadat do společnosti, neodlišovat se, být součástí nějaké skupiny a být v dané skupině uznávaný. V důsledku toho se pak i původně nedeviantní jedinec začne chovat deviantně, jelikož je ovlivněn svými společníky a touha zapadnout je často silnější než jeho morální pravidla.

Sociální prostředí, ve kterém lidé vyrůstají, a průběh socializace má na vývoj jedince velký vliv a environmentalistické kriminologické teorie tak jsou jistě z velké části pravdivé a poskytují nám cenné informace o příčinách kriminálního chování. Avšak ani zde nelze tyto teorie brát v potaz pouze izolovaně. Stejně jako teorie biologické a psychologické lze i environmentalistické vnímat pouze jako část vysvětlení příčin násilné kriminality. Jedná se o velice složitý společenský fenomén, který bohužel nemá jedno jednoduché vysvětlení. Proto je třeba veškeré teorie spojovat a hledat příčiny ve více faktorech.

[48] VETEŠKA, Jaroslav a Slavomil FISCHER. op. cit., s. 86.
[49] Sociologie deviantního chování. *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha: Sociologický ústav AV, ČR, 2017 [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Sociologie_deviantn%C3%ADho_chován%C3%AD
[50] VETEŠKA, Jaroslav a Slavomil FISCHER. op. cit., s. 89.
[51] Sociologie deviantního chování. *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha: Sociologický ústav AV, ČR, 2017 [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Sociologie_deviantn%C3%ADho_chován%C3%AD

3.2 Kriminogenní faktory

Od druhé poloviny 20. století se pak začaly uplatňovat tzv. interdisciplinární teorie, které se snaží zkoumat kriminalitu souhrnně z pohledu biologického, psychologického a sociálního. Tyto teorie vysvětlují deviantní chování jako důsledek působení několika faktorů, kdy se jedná jak o faktory vrozené, tak o faktory vlivu vnějšího prostředí.[52]

Zkoumají se tedy tzv. rizikové nebo kriminogenní faktory, které mají vliv na míru páchání deviantního násilného chování. Novotný a kol. k tomuto uvádí: *„Příčiny násilí ve společnosti, a tedy i kriminogenní faktory vyvolávající násilnou kriminalitu jsou mnohočetné. Násilí je podmíněno sociálně, kulturně, politicky, ekonomicky, psychologicky a fyziologicky.“*[53]

Mezi rizikové faktory můžeme řadit např. věk, původ, rasu, pohlaví, vzdělání a společenskou třídu[54]. Významnými faktory jsou dále ekonomický růst a nerovnost v příjmech,[55] kdy s ekonomickým růstem klesá míra násilné kriminality.[56]

Jako další významné rizikové faktory páchání násilné kriminality pak Novotný a kol. uvádí: kulturní dezintegraci, rasovou nerovnost, biologické a osobnostní faktory, zneužívání návykových látek a alkoholu a duševní choroby.[57] Staňková a kol. k tomuto dále konstatuje, že *„zneužívání alkoholu, dlouhodobé nesouladné soužití (často spojené s táhlými vztahovými nebo finančními problém) a předchozí recidiva jsou častými průvodními jevy fatálních násilných konfliktů“*.[58] Tyto faktory mají ale spíše povahu tzv. vhodných podmínek, které pouze zvyšují riziko násilného chování, pokud přistoupí bezprostřední spouštěč, kdy se jím stává často jen nevýznamná maličkost, která je běžná v rámci mezilidských vztahů a bez přítomných výše uvedených faktorů by nevedla k násilnému chování.[59]

[52] VETEŠKA, Jaroslav a Slavomil FISCHER. op. cit., s. 90.
[53] NOVOTNÝ, Oto, Josef ZAPLETAL a kol., op. cit., s. 276.
[54] STAŇKOVÁ, Lenka, ŠČERBA, Filip, VICHLENDA, Milan., op. cit., s. 45.
[55] FAJNZYLBER, Pablo, Daniel LEDERMAN a Norman LOAYZA. What causes violent crime?. In: *European Economic Review* [online]. 46. Elsevier, 2002, s. 1349 [cit. 2023-02-08]. ISSN 0014-2921. Dostupné z: doi:https://doi.org/10.1016/S0014-2921(01)00096-4
[56] FAJNZYLBER, Pablo, Daniel LEDERMAN a Norman LOAYZA. Inequality and violent crime. In: *The journal of law and economics* [online]. 45. University of Chicago press, 2002, s. 26 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?handle=hein.journals/jlecono45&id=1&collection=journals&index=
[57] Tamtéž, s. 277.
[58] STAŇKOVÁ, Lenka, ŠČERBA, Filip, VICHLENDA, Milan., op. cit., s. 46.
[59] Tamtéž, s. 47.

3.2.1 Vliv rodiny

Rodina má nesmírný vliv na vývoj dítěte. Jsou to lidé, kteří jsou s námi od narození, předávají nám své hodnoty a učí nás pravidlům a správnému chování. Může se však stát, že rodina právě v tomto ohledu selže a nevštěpuje dítěti dostatečně či vůbec nenásilné hodnoty. V takovém případě je pak vysoce pravděpodobné, že tyto děti, které se nenaučily, že násilné chování je špatné, budou v budoucnosti volit násilný způsob jednání. Rodinní příslušníci jsou také vnímáni jako vzory pro děti. Děti se v průběhu vývoje učí i tím, že dospělé napodobují. Tudíž pokud dítě vidí, že se jeho rodiče běžně chovají násilnicky, budou toto chování vnímat jako normální a opět dojde k situaci, kdy v budoucnu budou konflikty řešit násilným způsobem.[60]

3.2.2 Společenské normy chování

Způsob, jakým jedinec vnímá násilí, je ve velké míře ovlivněn i tím, jak je násilí zobrazováno, přijímáno a tolerováno společností jako celkem. Pokud společnost hodnotí násilí jako kladný způsob chování, osvojí si jedinec tento přístup ve svých hodnotách.[61]

3.2.3 Média

Se společenskými normami ohledně násilí úzce souvisí způsob, jak je násilí a násilné chování ve společnosti prezentováno, a to zejména v médiích. Všichni každý den sledujeme nějaká média. Někteří čtou noviny, sledují televizi, poslouchají rádio a v posledních několika letech začíná převládat vliv internetu a sociálních sítí. Ve všech případech se jedná o média, která nás informují o aktuálním dění, a to včetně informací o kriminalitě. Jak uvádí Novotný a kol., tak média jsou v poslední době předmětem pozornosti, a to právě z důvodu, že dochází k nadměrné prezentaci násilí nejčastěji v podobě senzačních případů, kde se na prvních místech vyskytují závažné násilné trestné činy. Sledující těchto médií pak sice násilí odmítají, jelikož je jim prezentováno jako strašný případ např. vraždy, ale i přesto jsou tyto případy velice sledované a považované za zajímavé až fascinující.[62]

S médii lze spojit i zobrazování násilí v populární kultuře, především ve filmech a v seriálech. Média silně ovlivňují myšlení a vnímání světa všech jedinců, kteří jsou jim vystaveni. Výraznější ovlivnění však lze vnímat u dětí, a to v důsledku jejich nedokončeného

[60] NOVOTNÝ, Oto, Josef ZAPLETAL a kol., op. cit., s. 276.
[61] Tamtéž, s. 277.
[62] Tamtéž, s. 277.

psychosociálního vývoje. V dnešní době ovlivňují média děti již od útlého věku a tvoří velkou část jejich volnočasových aktivit.[63] Dítě může být již velmi brzy vystaveno násilným filmovým scénám, kdy jim samo nemusí správně porozumět. Je tedy hlavně na rodičích a dalších případných vychovatelích, aby měli pod kontrolou, jaký obsah dítě konzumuje, a měli by dětem poskytovat zpětnou vazbu a vysvětlení, proč chování, které mohou v daných scénách vidět, je špatné a nepřijatelné. Pokud se tak však neděje, děti si mohou zhlédnuté chování osvojit jako správné a funkční i jako správný způsob řešení konfliktů v realitě, a to jak vůči svým vrstevníkům, tak i vůči autoritám.[64] Dětem je násilí často prezentováno i v rámci pořadů, které jsou vyloženě cíleny na jejich skupinu, kdy za příklad mohou sloužit klasické dětské pohádky jako Červená karkulka, O Perníkové chaloupce nebo velice oblíbená televizní pohádka Tom a Jerry[65]. Všechny tři příklady velice otevřeně prezentují násilné chování, i když by se mělo jednat o obsah vhodný pro děti.

Vedle výše uvedených fiktivních a hraných filmů či seriálů stojí druhý typ pořadů s tematikou násilné kriminality, který se v posledních letech těší velké popularitě, a to tzv. „true crime“ neboli „skutečný zločin“. True crime je literární či filmový žánr, v rámci kterého autoři rekonstruují kriminální čin. Mezi nejčastěji zobrazované zločiny patří vraždy, konkrétněji vraždy sériové.[66] Sériové vraždy jsou totiž pro společnost nesmírně fascinující a vrazi vždy přitahovali pozornost.[67] To vede k tomu, že pokaždé, když je vydán nějaký pořad právě o sériovém vrahovi, je zaručena jeho velká sledovanost. Jako příklad lze uvést nejnovější počin streamovací platformy Netflix, a to seriál Monstrum: Příběh Jeffreyho Dahmera. Tento seriál se v hrané podobě věnuje zločinům sériového vraha, kanibala a nekrofila Jeffreyho Dahmera, který v letech 1978 až 1991 zavraždil nejméně 17 mladých mužů.[68] Zločiny zobrazované v uvedeném seriálu byly velice otřesné, kdy nechyběly scény mučení, nekrofilie, kanibalismu a pokusy provedení lobotomie na obětech.[69] I přesto však sledovanost seriálu dosáhla v prvním týdnu od zveřejnění 196,2 milionu

[63] FIRSTOVÁ, Jana. Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. s. 109–110. ISBN 978-80-7380-521-0.
[64] Tamtéž, s. 110.
[65] Tamtéž, s. 111.
[66] True crime. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/True_crime
[67] Zoufalost a posedlost. Seriál o Jeffreym Dahmerovi ukazuje, co znamená být sériovým vrahem. Respekt [online]. [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://www.respekt.cz/kultura/zoufalost-a-posedlost-serial-o-jeffreym-dahmerovi-ukazuje-co-znamena-byt-seriovym-vrahem
[68] Jeffrey Dahmer. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jeffrey_Dahmer
[69] Zoufalost a posedlost. Seriál o Jeffreym Dahmerovi ukazuje, co znamená být sériovým vrahem. Respekt [online]. [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://www.respekt.cz/kultura/zoufalost-a-posedlost-serial-o-jeffreym-dahmerovi-ukazuje-co-znamena-byt-seriovym-vrahem

diváků a stal se tak jedním z nejsledovanějších pořadů na této platformě.[70,71] Čím je zločin otřesnější, brutálnější, čím více obětí vrah měl a čím horší jejich zabití bylo, tím více je příběh pro diváka fascinující.[72] I přesto, že jsou tyto pořady velice oblíbené, jsou také vysoce kritizované. Jedním z problémů je skutečnost, že filmy a dokumenty o skutečných zločinech jsou zaměřeny na osobnost vraha. Vrazi jsou často, ať již úmyslně či neúmyslně, oslavováni, jejich činy jsou zobrazovány jako děsivé, ale často jsou nazývány brilantními, např. v případě, kdy vrah zločin dokonale naplánuje nebo kdy úspěšně uniká policii. V některých případech jsou tyto pořady zaměřeny spíše na zkoumání „úspěšných vražd" než na dopad vražd na oběti a jejich rodiny.[73] Často jsou tak chladnokrevní vrazi vyobrazováni jako geniální a brilantní a s tím pak souvisí další problém, a to je „romantizace" sériových vrahů. Jedná se o reakce sledujících, kteří po zhlédnutí seriálu daného vraha nevnímají jako brutálního zločince, ale zaměřují se na jeho pozitivní osobnostní stránky, které jsou v seriálech zmiňovány, a obdivují jej. Dalším faktorem, který podporuje glorifikování sériových vrahů, je fakt, že pokud se jedná o hraný seriál, bývá do role obsazen většinou atraktivní herec. Jako příklad lze uvést jak výše zmíněný seriál o Jeffrey Dahmerovi, jenž byl oslavován hlavně kvůli zvolenému představiteli. Co však způsobilo větší rozrušení, byly reakce na seriál Rozhovory s vrahem: Výpověď Teda Bundyho. Jedná se o dokumentární seriál, který byl opět vydán na platformě Netflix a obsahuje audio nahrávky výpovědí sériového vraha Teda Bundyho pořízené přímo v cele smrti, dále aktuální rozhovory a archivní záběry.[74] Nejedná se tedy o hraný seriál, jako ve výše uvedeném případě Jeffreyho Dahmera, ale o autentické záběry a výpovědi lidí, kteří byli součástí případu. O to více je pak podivné zpracování daného dokumentu, kdy se točí pouze a jen kolem mysli sériového vraha. V průběhu jsou několikrát zmiňovány jeho dobré kvality, rozhovory s vyšetřovateli, kteří ho nemohli dopadnout, vyzdvihován je pak i jeho vzhled vedle analýzy jím spáchaných otřesných

[70] Nové drama společnosti Netflix vyvolává kontroverzi. Seriál Jeffrey Dahmer má být drsný a necitlivý. World News 24. [online]. [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://www.wn24.cz/nove-drama-spolecnosti-netflix-vyvolava-kontroverzi-serial-jeffrey-dahmer-ma-byt-drsny-a-necitlivy/

[71] Monstrum dahmer, netflixovské série o něm a mezery true crime jako žánru. *Česká televize ART* [online]. Praha: Česká televize, 2022 [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: https://art.ceskatelevize.cz/360/monstrum-dahmer-netflixovske-serie-o-nem-a-mezery-true-crime-jako-zanru-0Fy3c

[72] Zoufalost a posedlost. Seriál o Jeffreym Dahmerovi ukazuje, co znamená být sériovým vrahem. Respekt [online]. [cit. 2022-11-08]. Dostupné z https://www.respekt.cz/kultura/zoufalost-a-posedlost-serial-o-jeffreym-dahmerovi-ukazuje-co-znamena-byt-seriovym-vrahem

[73] MCCABE, Rachel. Conversations with a killer: the Ted Bundy tapes and affective responses to the true crime documentary. In: *Studies in Documentary Film* [online]. 45. University of Chicago press, 2022, s. 38–54 [cit. 2023-02-08]. ISSN 1750-3280. Dostupné z: doi:10.1080/17503280.2021.1874236

[74] Rozhovory s vrahem: Výpověď Teda Bundyho. *Česko-Slovenská filmová databáze* [online]. Praha: POMO Media Group, 2019 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://www.csfd.cz/film/686270-rozhovory-s-vrahem-vypoved-teda-bundyho/prehled/

zločinů, což je podtrženo hudbou, která by se hodila spíše do akčního filmu.[75] Několikrát je zmíněno, že Ted Bundy byl *„bystrý, charismatický mladý muž na cestě stát se právníkem“*[76]. Celý dokument je tedy postaven spíše na jeho tvrzené genialitě, což mělo za následek právě romantizaci Teda Bundyho, kdy na sociálních sítích byly zveřejňovány komentáře jako např.: *„Vím, že je vrah, ale můžeme říct, že Ted Bundy je sexy, že (...)?“* nebo *„Ted Bundy byl velice atraktivní a nikdo mi to nevymluví“*.[77]

Jak si tedy můžeme povšimnout na uvedených příkladech, extrémní násilí jako vražda je v některých typech médií zobrazováno takovým způsobem, že sledující vůbec nevnímá otřesnost zločinu, ale naopak soucítí s vrahem. Mediální vyobrazení pak jednoznačně znovu ubližuje obětem těchto krutých zločinů a je také mírněn odpor společnosti k tak otřesným zločinům, jako jsou sériové vraždy, a současně dochází ke snižování citlivosti vůči násilí. I v daném případě jsou nejvíce zranitelné děti, které by mohly tento obsah sledovat. Jak uvádí Novotný a kol.: *„Rizika nadměrného zobrazování násilí jsou nesporná ve vztahu k dětem: sugeruje představu, že násilí je běžnou formou chování, a přispívá tak k citové otupělosti, zvláště ke vztahu k následkům agrese v denním životě.“*[78] Dané pořady sice nejsou v žádném případě cílené na děti a jejich sledování je např. na výše uvedené platformě Netflix podmíněno dosažením věku 18 let. Pokud ale bohužel nefunguje dozor ze strany rodičů, tak není pro dítě nic jednoduššího než lhát o svém věku a získat tak přístup i k těm nejnásilnějším pořadům. Může tedy nastat situace, že dítě nejprve zhlédne dokument o skutečném zločinu a poté si na sociální síti přečte komentáře o tom, jak je vrah z daného dokumentu oslavován a viděn jako atraktivní. Toto dítě si pak může vyhodnotit násilí jako společensky přijatelné, a dokonce oslavované chování.

Způsob, jak je násilí vyobrazováno v médiích a na sociálních sítích, je tak jistě jedním z důležitých rizikových faktorů, které mohou vést k páchání násilné kriminality.

---

[75] MCCABE, Rachel. Conversations with a killer: the Ted Bundy tapes and affective responses to the true crime documentary. In: *Studies in Documentary Film* [online]. 45. University of Chicago press, 2022, s. 38–54 [cit. 2023-02-08]. ISSN 1750-3280. Dostupné z: doi:10.1080/17503280.2021.1874236

[76] Romanticizing Ted Bundy: Immoral or Instinct? Transformations care network [online]. [cit. 2022-11-08]. Dostupné z https://www.transformationsnetwork.com/post/romanticizing-ted-bundy-immoral-or-instinct

[77] 'There are THOUSANDS of hot men on the site who are not serial murderers': Netflix begs its users to stop calling Ted Bundy 'HOT' after viewers of docu-series went wild over the killer's looks. *MailOnline* [online]. London: Associated Newspapers, 2019 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://www.dailymail.co.uk/femail/article-6644787/Netflix-tells-viewers-viewers-stop-called-Ted-Bundy-hot.html

[78] NOVOTNÝ, Oto, Josef ZAPLETAL a kol., op. cit., s. 278.

4 Prevence násilné kriminality

Násilná kriminalita je velice negativní jev, který se společnost vždy snažila korigovat a vymýtit. Vždy je jednodušší špatným věcem předcházet, než je pak napravovat. Z tohoto důvodu je velice důležitá prevence.

4.1 Vymezení pojmu prevence kriminality

Prevence je proces, v rámci kterého se snažíme vyvolávat příznivé jevy a předcházet jevům nepříznivým. Tento proces pak probíhá jak na úrovni jednotlivců, tak na úrovni sociálních společenstev i na úrovni společnosti jako celku.[79] Součástí obecné prevence, která si klade za cíl předcházet veškerým negativním jevům, je pak prevence kriminality. Prevence kriminality je s ohledem na předmět jejího zkoumání vědou interdisciplinární, tudíž vymezení pojmu není jednoduchou záležitostí a v průřezu odborné literatury nenalezneme jednotné vymezení.[80] Obecně lze prevenci kriminality vnímat jako veškerá opatření směřující k eliminaci trestné činnosti před jejím započetím, případně před jejím pokračováním.[81] Detailnější definici pak poskytuje Holcr a kol.: *„Prevence kriminality je speciální oblastí uplatnění prevence. Jejím předmětem je ochrana před kriminalitou jejím předcházením. Ze společensko-praktického (činnostního) hlediska představuje prevence kriminality vědecky zdůvodněné, záměrné, cílevědomé, plánovité a koordinované působení na příčiny a podmínky kriminality s cílem je odstranit, nebo vhodným výběrem forem a metod působení alespoň zčásti (dle možností však v co nejvyšší míře) eliminovat, případně jejich negativní projevy omezit a současně podporovat vytváření podmínek antikriminogenních.“*[82]

Ruku v ruce s prevencí kriminality jde represe kriminality. Trestní represe se zaměřuje již na důsledky kriminogenního vývoje a využívá spíše prostředky, jako je potlačení či odveta.[83] Prevence násilné kriminality má svá specifika, a to vzhledem k její povaze a rozmanitosti. Nelze stanovit jeden absolutně správný postup prevence, který by zamezil páchání veškeré násilné

[79] BUBELÍNI, Ján. Prevencia kriminality. Základy kriminálnej prevencie a preventológie s aplikáciami na činnost verejnej správy a policie. 1. vydání. Bratislava: Ministerstvo vnitra SR, sekretariát Rady vlády SR pre prevenciu kriminality, 2001, s. 7. ISBN 9788080542535.
[80] VÁLKOVÁ, Helena, KUCHTA, Josef, HULMÁKOVÁ, Jana a kol., op. cit., s. 257.
[81] ZAPLETAL, Josef. a kol. Prevence kriminality. 2. přepracované vydání. Praha: Policejní akademie ČR, 2005, s. 8. ISBN 80-7251-200-5.
[82] HOLCR, Květoň. a kol., op. cit., s. 170–171.
[83] GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 151. ISBN 978-80-7598-554-5.

kriminality.[84] Některá preventivní opatření budou fungovat v případě loupeží, jiná zase v případech domácího násilí. Pro největší efektivitu je tedy třeba přizpůsobovat jednotlivá opatření konkrétním trestným činnostem a jejím pachatelům, obětem a situacím. Lze však podat i obecné poznatky o preventivních opatření, které budou platné pro veškerou násilnou kriminalitu.

4.2 Klasifikace prevence kriminality

Prevenci kriminality můžeme klasifikovat, a to na základě dvou aspektů:

Prvním aspektem je stádium vývoje kriminálního problému. Z tohoto hlediska prevenci kriminality dělíme na primární, sekundární a terciární.

Primární prevence působí vůči široké veřejnosti, která ještě nemusela přijít do styku s kriminalitou. Sekundární prevence působí na rizikové skupiny a rizikové jednotlivce. Terciární prevence se zaměřuje na skupiny a jednotlivce, kteří se již dopustili trestné činnosti.[85]

Druhé hledisko klasifikace prevence kriminality zohledňuje, na jaký objekt je prevence orientována. Těmito objekty jsou pachatelé trestných činů, situace trestných činů a oběti trestných činů. Na základě objektů pak prevenci dělíme na sociální, situační a viktimizace.[86]

4.3 Sociální prevence

Sociální prevence je orientována na pachatele. Spočívá v působení na integraci jedince do společnosti. Tento způsob prevence poskytuje nejkomplexnější přístup. Využívá opatření, která působí na jednotlivce tak, aby se z nich nestávali pachatelé trestné činnosti.[87] Je postavena na vytváření příznivých životních podmínek, např. v ekonomické, kulturní, sociální či vzdělávací oblasti. Dále se také zaměřuje na zlepšování zaměstnanosti, kvalitní využívání volného času či duchovní rozvoj. Vedle zaměření na pozitivní stránky výchovy jednotlivců se sociální prevence zaměřuje i na negativní vlivy, jako je např. bezdomovectví, návykové látky, nezaměstnanost, prostituce či záškoláctví.[88] Způsob prevence se uplatňuje hojně v procesu socializace či resocializace jedinců do společnosti.[89] Hlavními objekty opatření sociální prevence jsou rodina, školní prostředí, média, sféra trávení volného času a zaměstnání.[90]

[84] STAŇKOVÁ, Lenka, ŠČERBA, Filip, VICHLENDA, Milan., op. cit., s. 49.
[85] BUBELÍNI, Ján., op. cit., s. 16.
[86] Tamtéž, s. 13–15.
[87] Tamtéž, s. 50.
[88] VÁLKOVÁ, Helena, KUCHTA, Josef, HULMÁKOVÁ, Jana a kol., op. cit., s. 258.
[89] DIANIŠKA, Gustáv et al., op. cit., s. 129.
[90] VÁLKOVÁ, Helena, KUCHTA, Josef, HULMÁKOVÁ, Jana a kol., op. cit., s. 259–261.

4.3.1 Rodina

Prevence kriminality by měla započít již v raném věku, kdy se právě v období dětství a dospívání mládež nejvíce vyvíjí, utváří si názory na svět a osvojuje si chování, které vidí kolem sebe. Z tohoto důvodu zastávám názor, že nejdůležitější složkou sociální prevence je rodina. Způsob výchovy vštěpuje dítěti jeho morální hodnoty a způsoby chování. Pokud jsou dítěti již od raného věku vštěpovány správné hodnoty a rysy chování, může to působit jako významný antikriminogenní faktor. Naopak nedostatky ve výchově vedou k tomu, že se dítě nenaučí správné vzorce chování ani regulaci násilí.[91]

Ve výchově lze pozorovat dvě extrémní výchovné strategie, které se později projevují špatnými výsledky. Na jedné straně stojí velice přísná výchova, kdy je dítě omezováno a nadměrně kontrolováno. Klade se důraz hlavně na řád a dodržování pravidel a v případě nedodržení těchto přísných pravidel je dítě podrobeno drastickým trestům, které jsou často neadekvátní. Rodiče neberou ohled na potřeby dítěte. Tato výchovná strategie vede v první řadě k tomu, že dítě je až nadměrně přizpůsobivé, tudíž je velká pravděpodobnost, že může být lehce využito delikventními vrstevníky. Dalšími negativními důsledky tohoto typu výchovy jsou pak nesamostatnost dítěte či nekreativnost. Děti podrobené takové výchově bývají agresivní jak vůči sobě, tak svým vrstevníkům. Druhým extrémem je příliš benevolentní výchova, kdy jsou rodiče k dítěti nevšímaví, děti nemají žádný řád a nejsou jim kladeny meze. Takovému dítěti se vlastně nedostává žádné výchovy a není tak naučeno, jak regulovat svou agresivitu a prožívání pocitů. V důsledku toho nejsou schopny zvládat životní problémy, jelikož je to nikdo nenaučil. Tyto děti často reagují na svět agresivně a zlostně.[92]

Rodina je základní jednotkou pro výchovu dítěte, avšak preventivní opatření na úrovni rodiny jsou velice složitě proveditelná. Je tedy hlavně na rodičích, aby brali svou roli vážně a aby byli svým dětem dobrými vzory a poskytovali jim kvalitní rodinné zázemí. Důležitá je také edukace rodičů a zajištění jejich sociální podpory ze strany státu.[93]

[91] STAŇKOVÁ, Lenka, ŠČERBA, Filip, VICHLENDA, Milan., op. cit., s. 51.
[92] VEČERKA, Kazimír. Úloha prevence v kontrole kriminality zejména ve vztahu k mládeži. In: SCHEINOST, Miroslav a kol. *Kriminalita očima kriminologů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 72. ISBN 978-80-7338-096-0.
[93] DIANIŠKA, Gustáv et al., op. cit., s. 199.

4.3.2 Škola

Další důležitou složkou sociální prevence je škola. Ve škole se dítě dostává do nové pozice žáka, kdy je součástí nových interakcí, např se svými spolužáky a učiteli. V rámci těchto interakcí mu jsou poskytnuty jiné vzory chování a hodnoty, než které zná ze své rodiny.[94] Škola má tak vysoký potenciál, aby pozitivně působila na vývoj dítěte a prevenci násilné kriminality. Toho lze dosáhnout v případě, že škola bude dětmi vnímána jako bezpečné místo, kde se může svěřit se svými problémy a je vyslyšeno. Dále je důležité, aby mezi dětmi a učiteli probíhala upřímná a otevřená komunikace a byly podporovány dobré vztahy k vrstevníkům a jejich spolupráce. Velice důležitým aspektem je také přístup učitelů k šikaně, kdy je naprosto klíčové, aby učitelé chránili slabší žáky a všem vštěpovali správné hodnoty chování.[95]

4.3.3 Alkohol

Za další důležitou složku sociální prevence považuji také regulaci požívání alkoholu. Požívání alkoholu ovlivňuje násilné chování ve dvou rovinách, a to zaprvé v daném okamžiku, kdy je pachatel v podnapilém stavu a má snížené zábrany, a zadruhé v dlouhodobém horizontu, jelikož nadměrné užívání alkoholu po delší dobu vede k patologickým změnám lidského organismu, což přispívá ke vzniku neadekvátních reakcí a násilného chování pachatelů.[96] Boj s alkoholismem je však značně obtížný. V dnešní společnosti je konzumace alkoholu bez problémů akceptována a často nejen akceptována, ale i podporována a vnucována.[97] Většina lidí se jistě setkala se situací, kdy na ně bylo pohlíženo nepochopeně, když např. nepili alkohol na večírku. Alkohol je jedinou návykovou látkou, u které je třeba ospravedlnit skutečnost, že ji neužíváte, což mi přijde naprosto absurdní. U prevence v mladém věku je tato problematika řešena v rámci trestního zákoníku, kdy podávání alkoholu dětem mladším 18 let je trestný čin.[98] Co se týče omezení konzumace alkoholu ze strany dospělých, tak to je pokryto v rámci daňového zatížení, v důsledku kterého jsou alkoholické nápoje méně finančně dostupné.

Jsem toho názoru, že je důležité dbát na to, aby mládež a děti přišly do styku s alkoholem co nejméně, což je v první řadě úkolem rodiny. Dále bych doporučila větší omezení dostupnosti

[94] VÁLKOVÁ, Helena, KUCHTA, Josef, HULMÁKOVÁ, Jana a kol., op. cit., s. 259.
[95] STAŇKOVÁ, Lenka, ŠČERBA, Filip, VICHLENDA, Milan., op. cit., s. 52.
[96] NOVOTNÝ, Oto, Josef ZAPLETAL a kol., op. cit., s. 279.
[97] STAŇKOVÁ, Lenka, ŠČERBA, Filip, VICHLENDA, Milan., op. cit., s. 54.
[98] § 204 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů.

alkoholu a zvýšení daňového zatížení či případná další opatření, jako zákaz konzumace alkoholu po určité hodině nebo v určitých podnicích, do kterých má přístup i mládež.

4.3.4 Asistent prevence kriminality

Sociální prevencí v ČR se zabývá např. projekt Asistent prevence kriminality. Jedná se o projekt, který realizuje odbor prevence Ministerstva vnitra po celé ČR. Jeho úkolem je působení na obyvatele v sociálně vyloučených skupinách. V rámci projektu je vybrán asistent, který je pověřen dohledem nad dodržováním veřejného pořádku a bezpečnostních standardů ve vyloučených komunitách. Asistent prevence má pozitivně motivovat jak občany, tak samosprávu k hledání pozitivních řešení problémů. Tento projekt je velice žádaný, a to s ohledem na jeho vysokou úspěšnost a prokazatelné pozitivní výsledky v rámci zvýšení bezpečnosti.[99]

4.4 Situační prevence

Situační prevence se zaměřuje na situační podmínky trestných činů. Opatření situační prevence jsou orientována na odstraňování kriminogenních situací, omezování příležitostí ke spáchání trestných činů a na zvyšování rizika dopadení pachatele. Mezi opatření, které využívá situační prevence, patří např. zvýšení ochrany objektů, věcí a osob, ztížení přístupu k prostředkům vhodným pro spáchání trestného činu, zvýšení rizika pro pachatele nebo zlepšení dohledu nad určitými lokalitami.[100]

Tento druh prevence je nejúčinnější u majetkové kriminality.[101] V rámci násilné kriminality se uplatní zejména u loupeží.[102] Konkrétně pak situační prevence využívá 4 druhy ochrany:

- Klasická ochrana – využívá mechanické zábranné prostředky, jako jsou např. mříže, zabezpečovací systémy dveří, bezpečnostní uzamykací systémy atd.
- Technická ochrana – využívá opatření, jako jsou ochrana dat a informací, speciální technika, elektronická zabezpečovací a požární signalizace a další.
- Fyzická ochrana objektů – je prováděna policií, strážnými, armádou či soukromými bezpečnostními službami.

[99] Dobrá praxe. *Prevence kriminality v ČR* [online]. Praha: Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra, c2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://prevencekriminality.cz/dobra-praxe/apk/
[100] GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ., op. cit., s. 163–164.
[101] Prevence kriminality. *Prevence kriminality ČR* [online]. Praha: Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra, c2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://prevencekriminality.cz/prevence-kriminality/
[102] NOVOTNÝ, Oto, Josef ZAPLETAL a kol., op. cit., s. 281.

- Režimová ochrana – spočívá v komplexních organizačních opatřeních.[103]

U situační prevence je velice důležité, aby byl její systém přizpůsoben konkrétním podmínkám. Je tedy podstatné brát v potaz všechny okolnosti páchání trestné činnosti, a to např. město, ulici, čas atd.[104]

4.4.1 Mapy budoucnosti

V situační prevenci v ČR se jeví jako velice pomocný projekt, realizovaný v rámci Strategie prevence kriminality v ČR, s názvem Mapy budoucnosti. Jedná se o nástroj, který na základě analýzy dat zpracovává predikce kriminality a pomáhá tak určit, kde a kdy dojde k trestné činnosti. Na základě toho pak dojde k efektivnímu užití preventivních prostředků a dopadení pachatele ještě před spácháním trestného činu, případně bezprostředně po jeho spáchání.[105]

4.5 Viktimologická prevence

Viktimologická prevence se zaměřuje primárně na potenciální oběti trestných činů. Jedná se tedy o soubor opatření, která mají napomoci ohroženým lidem, aby se nestali obětí trestného činu. Toho lze dosáhnout např. nácvikem obranného chování v rizikových situacích.[106] K tomuto účelu jsou pak vhodné např. kurzy sebeobrany. Dle mého názoru je pak nejefektivnější navštěvovat takové kurzy, na kterých se neučí pouze fyzická obrana v případě útoku, ale zároveň i jak konfliktu předcházet, např. v rámci komunikace, řeči těla apod. V ČR takový kurz poskytuje např. kurz Moderní sebeobrany, který právě dbá nejen na fyzické zneškodnění útočníka, ale i na zvládání konfliktu.[107]

Dále je také důležitá edukace společnosti o preventivních opatřeních, kterými předchází své viktimizaci, tedy jak se napadení vyvarovat a nedostat se ani do rizikové situace.[108]

---

[103] Typy projektů prevence kriminality. Ministerstvo vnitra České republiky. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-na-regionalni-a-lokalni-urovni.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d police

[104] HOLCR, Květoň. a kol., op. cit, s. 174.

[105] Dobrá praxe: Mapy budoucnosti. *Prevence kriminality* [online]. Praha: Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra, c2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://prevencekriminality.cz/mapy-budoucnosti/mapy-budoucnosti/

[106] NOVOTNÝ, Oto, Josef ZAPLETAL a kol., op. cit., s. 282.

[107] Proč trénovat sebeobranu u nás. *Moderní sebeobrana* [online]. Praha: Pavel Houdek, c2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.moderni-sebeobrana.cz/proc-u-nas.html

[108] GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ., op. cit., s. 296.

II. ZVLÁŠTNÍ ČÁST – HATE CRIMES

Jak již uvádím výše, násilná kriminalita v sobě skýtá velké množství trestných činů a z toho důvodu je nemožné, abych ve své práci zpracovala podrobný přehled o všech těchto trestných činech. Proto jsem si tedy vybrala pouze jednu oblast násilné kriminality, a to zločiny z nenávisti neboli tzv. hate crimes. Důvodem je skutečnost, že se jedná o rychle se rozvíjející fenomén posledních pár desítek let, kdy důsledky zločinů spáchaných z nenávisti jsou často velice devastující a většinou se jedná o trestné činy zahrnující útoky na člověka. Z tohoto důvodu tedy považuji problematiku hate crimes za velice důležitou i nesmírně podnětnou.

1 Vymezení pojmu hate crimes

Pojem hate crimes vznikl v USA. Začal se rozvíjet v 70. letech 20. století, v 80. letech výrazně ovlivnil právní a politickou debatu a následně se promítl i do legislativní sféry. V 90. letech se koncept rozšířil do dalších zemí, především do anglicky mluvících, jako jsou Velká Británie či Kanada, a následně se přenesl i do evropských států.[109]

V teorii lze nalézt vícero definic a přístupů k problematice hate crimes, a to jak v rámci České republiky, tak i na mezinárodní úrovni. Neexistuje jednotná definice tohoto pojmu. Pro některé jsou hate crimes veškeré projevy nenávisti a nepřátelství vůči menšinovým komunitám, tedy v tomto případě zahrnují trestné činy, diskriminaci, nenávistné projevy či mikroagresi. Oproti tomu pro ostatní je pojem hate crimes konstruktem použitelným pouze v kontextu trestných činů.[110]

Dle odborné literatury lze hate crimes definovat jako zpravidla násilné trestné činy, které jsou motivovány předsudky, předpojatostí a nenávistí k určité skupině z důvodu odlišnosti, kdy tato odlišnost může spočívat v národnosti, rase, etnicitě, věku, třídě, náboženství, genderové příslušnosti, sexuální orientaci, fyzickém či mentálním handicapu či jiném podobném faktoru.[111]

Hate crimes se od ostatních násilných trestných činů v určitých věcech liší a mají svá specifika. Prvním rozdílem je, že hate crimes mají symbolickou funkci a nesou v sobě poslání. To znamená, že pachatel chce svým činem ublížit nejen oběti, ale zároveň tím předává i nenávistnou zprávu vůči ostatním členům skupiny, ke které oběť patří. Pro pachatele tak oběť slouží jako

[109] MAREŠ, Miroslav. Problematika Hate Crime. Analýza pro Ministerstvo vnitra České republiky. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/problematika-hate-crimes.aspx
[110] SCHWEPPE, Jennifer a Kar-wai TONG. What is a hate crime?. *Cogent Social Sciences* [online]. 2021, 7(1) [cit. 2022-12-05]. ISSN 2331-1886. Dostupné z: doi:10.1080/23311886.2021.1902643
[111] GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ., op. cit., s. 286.

prostředek, jak vyjádřit svou nenávist vůči určité skupině, a oběť je pachatelem vnímána symbolicky jako celá skupina.[112]

Dalším rozdílem hate crimes oproti ostatním násilným trestným činům je skutečnost, že významně narušují sociální vztahy. Podstatou hate crimes je útok na oběť z důvodu její příslušnosti k určité skupině. Útok na člena takové skupiny pak vyvolává strach u všech ostatních členů dané skupiny, a navíc může vyvolávat strach i v ostatních, kteří jsou členy jiných menšinových skupin. Zároveň také útoky na členy skupiny mohou vyvolávat v ostatních touhu po pomstě a odplatě vůči skupině, ke které patří pachatel.[113] Tudíž lze říci, že v některých případech nenávist tvoří další nenávist, rozděluje společnost a oddaluje od sebe jednotlivé sociální skupiny.

V neposlední řadě pak jsou hate crimes, v porovnání s ostatní trestnou činností, hojně páchány s užitím extrémního násilí, častěji zahrnují fyzické útoky na osoby, v jejichž důsledku dochází k vážným zraněním, která mnohdy vyžadují hospitalizaci.[114]

1.1 Předsudečná nenávist

Ministerstvo vnitra ČR poskytuje definici pojmu nazvaného „předsudečná nenávist“, který označuje jednání motivované nesnášenlivostí a společenskými předsudky vůči určité skupině obyvatel. Jedná se o skupiny definované rasou, náboženstvím, národností, etnicitou, sexuální orientací, politickým či jiným myšlením, sociálním původem atd.[115]

Čili lze uzavřít, že hate crimes jako trestné činy jsou páchány na základě předsudečné nenávisti, jak ji definuje Ministerstvo vnitra ČR.

1.2 Extremismus

S pojmem hate crimes úzce souvisí termín extremismus. Termínem extremismus jsou označovány ideologické postoje odchylující se od ústavních a právních norem, vyznačující se prvky netolerance a napadající demokratické principy českého ústavního pořádku, jako je např.

[112] CRAIG, Kellina M. Examining hate-motivated aggression: a review of the social psychological literature on hate crimes as a distinct form of aggression. *Aggression and Violent Behavior* [online]. 2002, **7**(1), s. 87 [cit. 2023-02-08]. ISSN 13591789. Dostupné z: doi:10.1016/S1359-1789(00)00039-2

[113] Tamtéž, s. 89.

[114] LEVIN, Brian. Hate Crimes: a review of the social psychological literature on hate crimes as a distinct form of aggression. *Journal of Contemporary Criminal Justice* [online]. 1999, 15(1), s. 15 [cit. 2023-02-08]. ISSN 1043-9862. Dostupné z: doi:10.1177/1043986299015001002

[115] Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2020. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. 2021. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx

úcta k právům a svobodám člověka a občana, svrchovaný, jednotný a demokratický stát, svrchovanost lidu, ochrana menšin při rozhodování většiny a další.[116] Jedná se o soubor různorodých aktivit, kdy se nemusí vždy jednat pouze o trestné činy. Podstatou extremismu je pak modifikace či přímo odstranění demokracie, kdy jsou k tomuto cíli využívány veškeré prostředky.[117]

Hlavním rozdílem mezi extremismem a hate crimes je skutečnost, že u hate crimes absentuje potřeba nahrazení systému demokracie systémem totalitním. Pachatelé hate crimes tak mohou, ale nemusejí být nutně členy extremistického hnutí.[118] Pravicoví extremisté jsou známí proklamováním rasismu, xenofobie a antisemitismu. Oproti tomu však i levicový extremismus zahrnuje nenávist vůči určité části společnosti, a to sociální a třídní.[119] Mimo politický extremismus lze zmínit i náboženský extremismus, který se projevuje nenávistí a netolerancí k osobám jiné víry.[120] Všechny uvedené druhy nenávisti pak mohou vést k jednání pachatelů, které překročí hranice trestního práva, a tudíž dojde ke spáchání trestného činu z nenávisti.

2 Právní úprava v ČR

Když nahlédneme do trestního zákoníku, tak zjistíme, že zde nenajdeme jedinou explicitní zmínku o zločinech z nenávisti. Tento pojem není v zákoně definován, to však neznamená, že jeho koncepce není v zákoně obsažena. V trestním zákoníku můžeme nalézt tři způsoby úpravy hate crimes. První způsob úpravy spáchání trestného činu z nenávisti je obsažen v základní skutkové podstatě některých trestných činů. Druhým způsobem je pak zahrnutí spáchání trestného činu z nenávisti v kvalifikované skutkové podstatě některých trestných činů. Poslední je spáchání trestného činu z nenávisti jako obecně přitěžující okolnost.

V první řadě tedy lze do kategorie hate crimes zařadit trestné činy, které mají již v základní skutkové podstatě uvedeno kritérium předsudečné nenávisti. Mezi tyto trestné činy patří:

- omezování svobody vyznání (§ 176),

[116] Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 2002. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. 2003. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx
[117] VEGRICHTOVÁ, Barbora. Extremismus a společnost. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. s. 15. ISBN 978-80-7380-665-1.
[118] Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2020. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. 2021. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx
[119] VEGRICHTOVÁ, Barbora., op. cit., s. 25.
[120] KOLÁŘ, Ondřej, PROCHÁZKA, J. Extremismus, radikalizace, vzdělávání a nástroj SAIRO v českém vězeňském prostředí. In: DANICS, Štefan. a kol. Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022, s. 167. ISBN 978-80-7251-539-4.

- násilí proti skupině obyvatelů a jednotlivci (§ 352 odst. 2),
- hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob (§ 355),
- podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (§ 356),
- útok proti lidskosti (§ 401),
- apartheid a diskriminace skupiny lidí (§ 402),
- založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka (§ 403),
- perzekuce obyvatelstva (§ 413).[121]

Druhým způsobem, jak jsou hate crimes upraveny v trestním zákoníku, je formulace v kvalifikované skutkové podstatě trestných činů. V tomto případě pak trestní zákoník užívá formulaci: *„spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání…“*[122]

Trestné činy, které užívají tuto kvalifikovanou skutkovou podstatu, jsou:

- vražda (§ 140),
- těžké ublížení na zdraví (§ 145),
- ublížení na zdraví (§ 146),
- mučení a jiné nelidské a kruté zacházení (§ 149),
- zbavení osobní svobody (§ 170),
- omezování osobní svobody (§ 171),
- zavlečení (§ 172),
- vydírání (§ 175),
- porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183),
- poškození cizí věci (§ 228),
- zneužití pravomoci úřední osoby (§ 329),
- urážka mezi vojáky násilím nebo pohrůžkou násilí (§ 379),
- urážka vojáka stejné hodnosti násilím nebo pohrůžkou násilí (§ 380),
- porušování práv a chráněných zájmů vojáků stejné hodnosti (§ 382),
- porušování práv a chráněných zájmů vojáků podřízených nebo s nižší hodností (§ 383).[123]

Posledním způsobem zahrnutí předsudečné nenávisti do trestního zákoníku je obecná přitěžující okolnost uvedena v § 42 písm. b) TZ. Ta je formulována následovně: *„Soud jako k přitěžující okolnosti přihlédne zejména k tomu, že pachatel spáchal trestný čin ze ziskuchtivosti, z*

[121] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
[122] Tamtéž.
[123] Tamtéž

pomsty, z ***národnostní, rasové, etnické, náboženské, třídní či jiné podobné nenávisti*** *nebo z jiné zvlášť zavrženíhodné pohnutky.“*

3 Fenomenologie hate crimes

Hate crimes jsou celosvětovým problémem a nejsou rozhodně cizí ani tuzemskému prostředí. Tomuto typu trestných činů je věnována pozornost i ze strany Ministerstva vnitra ČR. Na základě podkladových materiálů zpravodajských služeb, Policie ČR, ministerstev spravedlnosti a obrany, Nejvyššího státního zastupitelství a Generální inspekce bezpečnostních sborů zpracovává Ministerstvo vnitra ČR výroční zprávy o extremismu a předsudečné nenávisti.[124] Tyto výroční zprávy poskytují přehled o spáchaných hate crimes na území ČR, avšak je nutno podotknout, že data v jejich rámci nelze vnímat absolutně správně, jelikož stojí zejména na statistikách Policie ČR, které vykazují chyby, co se týče evidence trestných činů z nenávisti. Problémem policejních statistik je mimo jiné nepřesná aplikace konceptu trestných činů z nenávisti. Nepřesnosti může způsobovat nedostatečné rozlišování mezi extrémistickými trestnými činy a trestnými činy z nenávisti. I přesto, že mají k sobě tyto dva pojmy velice blízko, nejsou totéž. V praxi tak může docházet k situacím, kdy policisté nevyhodnotí případ správně a trestný čin z nenávisti je vyhodnocen jako extremistický trestný čin či naopak. Dochází však i k případům, kdy se tyto dva typy trestných činů překrývají. Např. pachatel může užít násilí proti jinému na základě předsudečné pohnutky vzhledem k rase oběti a přitom může užívat extremistická hesla apod.[125]

Dalším problémem je rozlišování pohnutky pachatele, kdy v rámci evidenčně statistického systému kriminality lze u trestných činů evidovat pouze jednu pohnutku. To pak může způsobovat problémy v tom smyslu, že pokud např. pachatel spáchá trestný čin z předsudečné pohnutky vůči Romům a zároveň židům, bude tento trestný čin evidován pouze pod jednou z předsudečných pohnutek. V důsledku toho pak může být struktura trestných činů z nenávisti narušena.[126]

[124] Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2021. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. 2022. [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx
[125] WALACH, Václav a Benjamin PETRUŽELKA. Klasifikační chyba v policejních statistikách trestných činů s extremistickým podtextem. In: *Česká kriminologie* [online]. Česká kriminologická společnost, 2021 [cit. 2023-02-09]. ISSN 2464-6210. Dostupné z: https://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2021-120132/klasifikacni-chyba-v-policejnich-statistikach-trestnych-cinu-s-extremistickym-podtextem/Attachment
[126] Tamtéž.

Z výše uvedených důvodů je tak nutné data získaná z výročních zpráv Ministerstva vnitra ČR brát s určitou rezervou. I přesto však jsou tyto zprávy velice důležitým nástrojem v rámci mapování trestné činnosti s předsudečnou pohnutkou.

3.1 Stav a dynamika hate crimes v ČR

Tabulka č. 3: Stav hate crimes a jejich podíl na celkové kriminalitě v ČR od roku 2018 do roku 2021

Rok	2018	2019	2020	2021
Celková kriminalita	193405	199221	165525	153233
Hate crimes	179	170	134	108
Podíl	0,09 %	0,09 %	0,08 %	0,07 %

Zdroj: statistiky MVČR[127]

V tabulce č. 3 je uveden přehled počtu spáchaných hate crimes v porovnání se stavem celkové kriminality na území České republiky, kdy z těchto hodnot je následně vypočítán podíl hate crimes na celkové kriminalitě. Data jsou získána z výročních zpráv Ministerstva vnitra ČR, které jsou sice zpracovávány již od roku 1997, avšak až v roce 2018 došlo k rozlišení mezi extremistickými trestnými činy a trestnými činy spáchanými z nenávisti. Z tohoto důvodu je tedy uveden stav hate crimes pouze od roku 2018.

Hate crimes představují malé procento na celkové kriminalitě, kdy se tato hodnota průměrně pohybuje okolo 0,08 %. Největší počet hate crimes za uvedené období byl spáchán v roce 2018, přičemž od tohoto roku jejich množství postupně klesá. Pokles si lze vysvětlit zejména koronavirovou epidemií a opatřeními s tím spojenými, kdy došlo k omezení pohybu osob, tudíž byly omezeny aktivity různých skupin propagujících předsudečnou nenávist.[128]

[127] Zprávy o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx
[128] Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2020. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. 2021. [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx

Graf č. 3: Dynamika hate crimes na území České republiky od roku 2018 do roku 2021

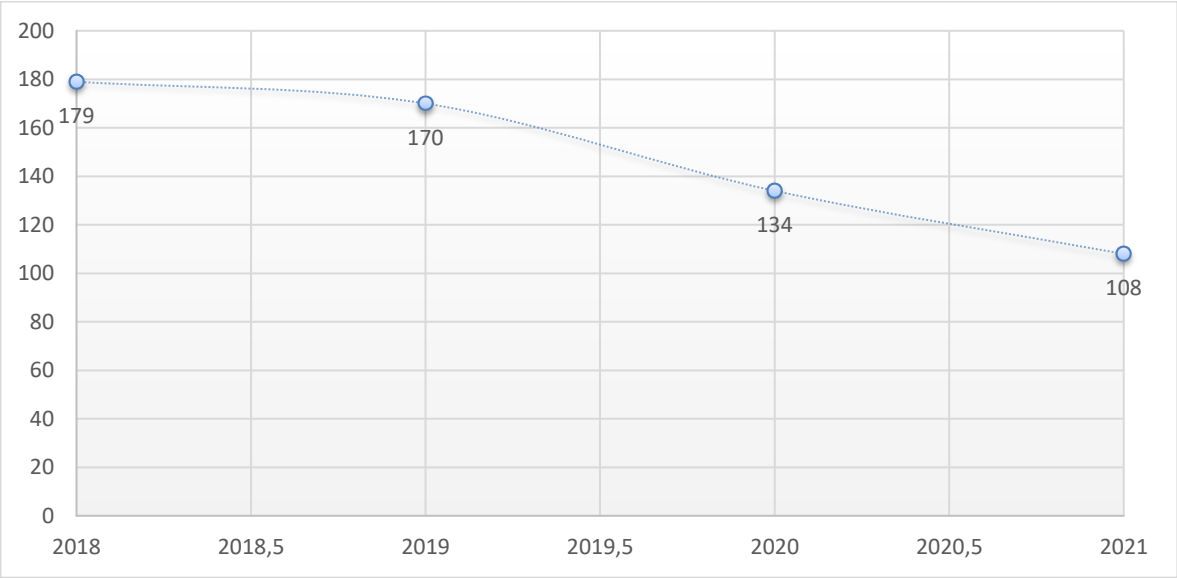

Zdroj: statistiky MVČR[129]

Z grafu č. 3 je patrné, že hate crimes v ČR mají postupně klesající tendenci.

Tabulka č. 4: Objasněnost hate crimes v ČR za roky 2018 až 2021

Rok	2018	2019	2020	2021
Objasněnost	59,80 %	56,50 %	45,50 %	56,50 %

Zdroj: statistiky MVČR[130]

[129] Zprávy o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx
[130] Zprávy o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx

Graf č. 4: Objasněnost hate crimes v ČR za roky 2018 až 2021

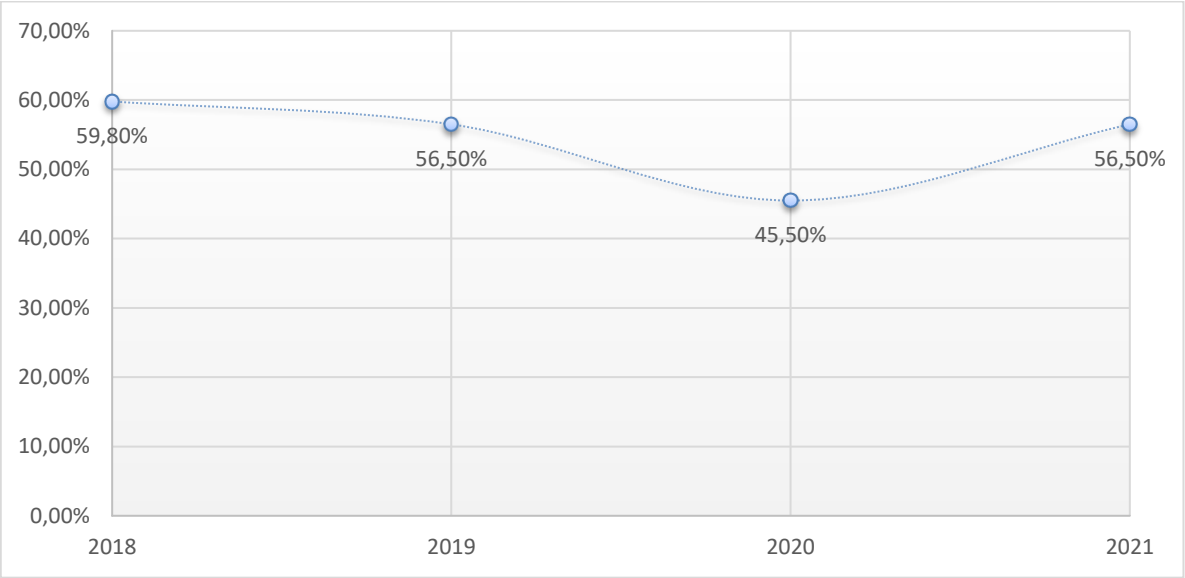

Zdroj: statistiky MVČR[131]

Jak vyplývá z tabulky č. 4 a grafu č. 4, tak hate crimes dosahují v celku malé objasněnosti, v průměru 54,5 %. Nejvýraznější pokles objasněnosti nastal v roce 2019, kdy více než polovina hate crimes nebyla objasněna, což je dle mého názoru velice tristní. Od roku 2020 však objasněnost znovu stoupá a lze jen doufat, že nadále stoupat bude.

3.2 Struktura hate crimes v ČR

Strukturu hate crimes lze pojmout z vícero úhlů. První možností je rozdělit tuto skupinu podle jednotlivých trestných činů, které byly za určité období spáchány.

Tabulka č. 5: Struktura spáchaných hate crimes na území ČR v roce 2020

Trestný čin	Registrováno
úmyslné ublížení na zdraví (§ 145–146a)	3
násilí a vyhrožování proti skupině obyvatel a jednotlivci (§ 352)	23
výtržnictví na sportovních a veřejných akcích (§ 358)	1
sprejerství (§ 228 odst. 2)	5

[131] Zprávy o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx

hanobení národy, rasy, etnické a jiné skupiny (§ 355)	29
podněcování k národnostní a rasové nenávisti (§ 356)	34
podpora a propagace hnutí (§ 403, 404, 405)	39

Zdroj: statistiky MVČR[132]

V tabulce č. 5 jsou uvedeny konkrétní trestné činy z nenávisti, které byly spáchány na území ČR v roce 2020. Nejčastějšími trestnými činy byly podpora a propagace hnutí dle § 403, § 404 a § 405 TZ, kdy bylo spácháno 39 skutků z této kategorie. K ublížení na zdraví došlo pouze ve třech případech a v žádném z nich nedošlo k usmrcení.[133]

Tabulka č. 6: Struktura spáchaných hate crimes na území ČR v roce 2021

Trestný čin	**Registrováno**
úmyslné ublížení na zdraví (§ 145–146a)	2
násilí a vyhrožování proti skupině obyvatel a jednotlivci (§ 352)	35
nebezpečné vyhrožování (§ 353)	16
sprejerství (§ 228 odst. 2)	9
hanobení národy, rasy, etnické a jiné skupiny (§ 355)	20
podněcování k národnostní a rasové nenávisti (§ 356)	26

Zdroj: statistiky MVČR[134]

V tabulce č. 6 jsou uvedeny konkrétní trestné činy z nenávisti, které byly spáchány na území ČR v roce 2021. Nejpočetněji byl páchán trestný čin násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci dle § 352 TZ, kdy bylo spácháno 35 skutků. U tohoto trestného činu došlo k nejvyššímu nárůstu oproti roku 2020. Dalším rozdílem mezi rokem 2020 a 2021 je pak také skutečnost, že v roce 2021 nedošlo k žádnému trestnému činu z kategorie podpora a propagace hnutí dle § 403, § 404 a § 405 TZ. Velice pozitivní zprávou je, že žádný z trestných činů spáchaných z nenávisti nevedl

[132] Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2020. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. 2021. [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx
[133] Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2020. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. 2021. [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx
[134] Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2021. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. 2022. [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx

k usmrcení. Další pozitivní skutečností je, že trestný čin ublížení na zdraví byl spáchán pouze dvakrát, a tedy došlo i k snížení oproti roku 2020, a to o jeden skutek.[135]

Další způsob, jak je možné strukturu hate crimes rozdělit, je na základě pohnutky pachatele, tedy podle toho, proti které menšinové skupině trestný čin směřoval.

Tabulka č. 7: Struktura spáchaných hate crimes na základě pohnutky na území ČR v roce 2020

Skupina	Registrováno
židé	27
Romové	19
muslimové	9
Arabové	4

Zdroj: statistiky MVČR[136]

Dle dat uvedených v tabulce č. 7 byli v roce 2020 nejohroženější skupinou židé s počtem 27 obětí. Druhou nejohroženější skupinou pak byli Romové s počtem 19 obětí, následovali muslimové s počtem 9 obětí a dále Arabové, kteří činili 4 oběti.

Tabulka č. 8: Struktura spáchaných trestných činů z nenávisti na základě pohnutky na území ČR v roce 2021

Skupina	Registrováno
židé	37
Romové	33
muslimové	7
Arabové	1
LGBT+	11
nestátní neziskové organizace a ochránci lidských práv	3

Zdroj: statistiky MVČR[137]

[135] Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2020. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. 2021. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx

[136] Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2020. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. 2021. [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx

[137] Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2021. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. 2022. [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z:https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx

Tabulka č. 8 udává data o jednotlivých ohrožených skupinách v roce 2021. Nejčastějšími oběťmi byli židé s počtem 37 obětí. Dále následovali Romové s počtem 33 obětí, muslimové s počtem 7 obětí a Arabové s počtem jedné oběti. Jedenáct obětí pak bylo ze skupiny LGBT+. Tři útoky směřovaly vůči nestátním neziskovým organizacím a ochráncům lidských práv. Oproti roku 2020 tak došlo k nárůstu útoků směřovaným proti židům a Romům. Naopak poklesl počet útoků na muslimy a Araby. V roce 2021 byly zařazeny dvě nové skupiny, a to LGBT+ a neziskové organizace a ochránci lidských práv. V předchozích letech tyto kategorie nejsou uvedeny.[138]

I přesto, že z výše uvedených údajů vyplývá, že nenávistné útoky na základě národnosti či náboženství jsou v České republice dominující, jsem toho názoru, že zejména zařazení LGBT+ do vybraných skupin bylo vhodným krokem. Tato skupina je velice často terčem hate crimes, což vyplývá i z uvedených statistických údajů, kdy se jednalo v roce 2021 o třetí nejohroženější skupinu.

4 Příčiny hate crimes

Příčiny hate crimes stejně jako veškeré násilné kriminality nelze jednoduše vysvětlit s pomocí jedné absolutně správné teorie. Jedná se o spletitý a složitý problém, a to i z důvodu, že jednotlivé případy se od sebe liší na základě motivace pachatele, tudíž např. příčiny rasově motivovaného zločinu z nenávisti budou odlišné od zločinu z nenávisti proti příslušníku LGBTQ+[139] komunity. I přes značnou odlišnost jednotlivých případů však můžeme definovat základní prvky, které tvoří příčiny hate crimes.

4.1 Předsudky

První z hlavních příčin hate crimes jsou předsudky vůči určitým skupinám obyvatelstva, které jsou hluboko zakořeněny ve společenském vědomí. Předsudky jsou většinou negativní názory, které mohou být založeny z části na pravdivé zkušenosti, anebo mohou být zcela

[138] Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2020. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. 2021. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z:https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx

[139] Ministerstvo vnitra ČR ve svých výročních zprávách užívá zkratku LGBT+, proto je výše uvedena tato zkratka, aby bylo dodržena převzatá terminologie. V části práce, která se netýká výročních zpráv MVČR, však užívám zkratku LGBTQ+, jelikož je inkluzivnější.

smyšlené.[140] V rámci společnosti jsou pak předsudky velice časté a prakticky každý je v rámci socializace nějakému z nich vystaven. Někteří lidé se se svými předsudky vůči ostatním ztotožňují, což často vede do bodu, kdy se předsudky stávají součástí jejich ideologie. Oproti tomu pak někteří své předsudky popírají, jelikož si jich nejsou vědomi či se za ně stydí.[141] Typické je také to, že pachatelé hate crimes nejsou často motivováni pouze jedním předsudkem, ale hned několika.[142] Např. pachatel může mít předsudky jak vůči lidem jiné rasy, tak zároveň lidem jiné orientace.

V České republice se můžeme setkat s mnohými předsudky vůči různým skupinám, avšak jednou z nejvíce stigmatizovaných skupin jsou Romové. V české společnosti jsou již dlouhodobě přítomné negativní názory na romskou komunitu, jejich způsob života apod. Tyto předsudky vycházejí již z historie, kdy byli Romové negativně vnímáni již při příchodu do českých zemí. Nejvíce rozšířené jsou předsudky, že Romové nepracují, parazitují na české společnosti či zneužívají sociální systém.[143] Negativní názory jsou bohužel v české společnosti velice hluboce zakořeněné a mají tak za následek nepřátelskou atmosféru vůči Romům, která často spěje i k násilným útokům na ně.

4.2 Teorie sociální identity

Sociální identita je založena na tom, že člověk vnímá sám sebe a svou identitu na základě toho, že je členem určité skupiny. Skupiny, do kterých člověk patří, jsou pro něj zdrojem hrdosti a sebeúcty a poskytují člověku pocit sounáležitosti se sociálním světem. Na základě toho rozdělujeme společnost podle toho, kdo patří do naší skupiny a kdo patří do jiných skupin. Toto rozdělení pak vnímáme jako „my“ a „oni“. Základem teorie sociální identity je mechanismus, že členové uvnitř skupiny hledají negativní vlastnosti členů vnější skupiny a posilují tak svůj pozitivní sebeobraz.[144]

Propagace své skupiny zahrnuje korespondující očerňování skupiny druhé, což může vést k agresi, a tedy spáchání zločinu z nenávisti. Toto chování je poté ostatními členy skupiny

[140] JACOBS, James B. a Kimberly A. POTTER. Hate crimes: A critical perspective. In: *Crimes and Justice: A review of research* [online]. 22. The University of Chicago Press, 1997, s. 4 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?handle=hein.journals/cjrr22&id=13&collection=journals&index=
[141] Tamtéž, s. 4.
[142] WALTERS, Mark A. a BROWN, Rupert a WIEDLITZKA, Susann. Causes and Motivations of Hate Crime [online]. Equality and Human Rights Commission Research Report 102, 2016, s. 8 [cit. 2023-02-09]. ISBN 978-1-84206-678-2. Dostupné z SSRN: https://ssrn.com/abstract=2918883
[143] Psycholog Roman Koky: Předsudky vůči Romům jsou v ČR mnohem větší než vůči jiným menšinám. *Český rozhlas* [online]. 2021, [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://radiozurnal.rozhlas.cz/psycholog-roman-koky-predsudky-vuci-romum-jsou-v-cr-mnohem-vetsi-nez-vuci-jinym-8637966
[144] MCLEOD, Saul A. Social Identity Theory. *Simplypsychology* [online]. Simply Scholar, 2019 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://www.simplypsychology.org/social-identity-theory.html

schvalováno a pachateli je tak potvrzena jeho sounáležitost ke skupině. Teorie sociální identity proto velice dobře vysvětluje chování osob, které si nejsou jisti svou vlastní identitou a cítí se ohroženi členy jiné skupiny.[145]

4.3 Ekonomická konkurence

Dalším důvodem, proč někteří pachatelé páchají hate crimes, je skutečnost, že spatřují v členech určitých skupin ekonomickou konkurenci. Členové minoritních skupin mohou být spatřováni jako konkurenti, kteří ostatním „berou práci". V případech, kdy se lidé cítí v tomto smyslu menšinami ohroženi, dochází k narůstání předsudků a nesnášenlivosti daných skupin.[146] Těmito útoky jsou pak velice často ohroženi imigranti, kteří jsou tuzemskými občany spatřováni jako hrozba v soutěži o zaměstnání nebo sociální služby.[147]

Jako příklad lze uvést nedávné události spojené s migrací obyvatel Ukrajiny v důsledku válečného konfliktu na tamějším území. Ze začátku byla nálada v České republice velice solidární a většina občanů byla připravena pomoci. Avšak po několika měsících se začaly objevovat nenávistné útoky na Ukrajince, jejichž obsahem byly např. následující výroky:

- *„Hledáte tady práci, kterou naši lidé sami nemají. Za chvíli se to u vás uklidní, tak půjdete domů a hledejte si práci na Ukrajině. A neberte ji Čechům."*[148]
- „*Těm účkám zasranejm vypálím barák"*[149]
- „*Vyhostit všechny tyhle východní ukrajinský mrdky"*[150]

[145] CRAIG, Kellina M. Examining hate-motivated aggression: a review of the social psychological literature on hate crimes as a distinct form of aggression. *Aggression and Violent Behavior*[online]. 2002, **7**(1), s. 91 [cit. 2023-02-08]. ISSN 13591789. Dostupné z: doi:10.1016/S1359-1789(00)00039-2

[146] CRAIG, Kellina M. Examining hate-motivated aggression: a review of the social psychological literature on hate crimes as a distinct form of aggression. *Aggression and Violent Behavior*[online]. 2002, **7**(1), s. 93 [cit. 2023-02-08]. ISSN 13591789. Dostupné z: doi:10.1016/S1359-1789(00)00039-22

[147] WALTERS, Mark A. a BROWN, Rupert a WIEDLITZKA, Susann. Causes and Motivations of Hate Crime [online]. Equality and Human Rights Commission Research Report 102, 2016, s. 28 [cit. 2023-02-09]. ISBN 978-1-84206-678-2. Dostupné z SSRN: https://ssrn.com/abstract=2918883

[148] Berou nám peníze i práci. Solidaritu některých Čechů k uprchlíkům střídá nenávist. *CNN Prima news* [online]. FTV Prima, 2022 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://cnn.iprima.cz/berou-nam-penize-i-praci-solidaritu-cechu-vuci-uprchlikum-strida-nenavist-co-s-tim-89078?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu

[149] Verbální útoky na Ukrajince a rusky mluvící obyvatele ČR a nově příchozí se množí. *In IUSTITIA* [online]. In IUSTITIA, 2022 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://in-ius.cz/verbalni-utoky-na-ukrajince-a-rusky-mluvici-obyvatele-cr-a-nove-prichozi-se-mnozi//

[150] Tamtéž.

V ČR v roce 2022 byly nejčastěji trestné činy z nenávisti zaměřeny proti Ukrajincům, kdy počet těchto trestných činů byl 78 z celkových 282 skutků.[151]

Příčiny hate crimes jsou různé a mění se podle sociálních, místních a dalších okolností. Obecně však lze shrnout, že převážná většina je spojena hlavní motivací, a to je hrozba, kterou pro pachatele představují jejich oběti či skupiny, do kterých patří. Pachatelé se mohou cítit ohroženi v ekonomické oblasti, v přístupu k sociálním službám státu, mohou cítit ohrožení jejich bezpečnosti či se bojí, že budou narušeny jejich hodnoty či sociální normy.[152]

5 Pachatelé hate crimes

Stejně tak, jak jsou rozmanité hate crimes, jsou rozmanití i jejich pachatelé. Pachatele hate crimes nelze „zaškatulkovat" do jedné kategorie. Vlastnosti pachatele a situační faktory jsou různé v závislosti na typu spáchaného trestného činu z nenávisti a na základě motivace pachatele.[153]

5.1 Profil pachatele hate crimes

Prvním znakem pachatelů hate crimes je, že často jsou skutky páchány více pachateli.[154] Důvodem tohoto jevu je pravděpodobná zbabělost pachatelů, kteří by mimo rámec skupiny nebyli schopni nikomu ublížit. Skupina jim dodává jistotu, rozdělení zodpovědnosti a určitou necitlivost vůči sociálním normám. V důsledku této necitlivosti, kterou jim poskytuje skupina, se pachatelé chovají mnohem extrémněji.[155]

S tímto souvisí představa, že hate crimes jsou páchány členy nenávistných skupin. Z některých výzkumů však vyplývá, že pouze malý zlomek hate crimes je páchán právě členy těchto skupin.[156] Specifické pro pachatele, kteří jsou členy nenávistných skupin, je, že mají celkově

[151] Vývoj registrované kriminality v roce 2022. *Policie České republiky* [online]. 2023 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2022.aspx

[152] WALTERS, Mark A. a BROWN, Rupert a WIEDLITZKA, Susann. Causes and Motivations of Hate Crime [online]. Equality and Human Rights Commission Research Report 102, 2016, s. 9 [cit. 2023-02-09]. ISBN 978-1-84206-678-2, Dostupné z SSRN: https://ssrn.com/abstract=2918883

[153] Tamtéž, s. 8.

[154] LEVIN, Brian. Hate Crimes. In: *Journal of Contemporary Criminal Justice* [online]. 1999, s. 15 [cit. 2023-02-09]. ISSN 1043-9862. Dostupné z: doi:10.1177/1043986299015001002

[155] CRAIG, Kellina M. Examining hate-motivated aggression: a review of the social psychological literature on hate crimes as a distinct form of aggression. *Aggression and Violent Behavior* [online]. 2002, **7**(1), s. 88 [cit. 2023-02-08]. ISSN 13591789. Dostupné z: doi:10.1016/S1359-1789(00)00039-222

[156] DUNBAR, Edward, Jary QUINONES a Desiree A. CREVECOEUR. Assessment of Hate Crime Offenders: The Role of Bias Intent in Examining Violence Risk. In: *Journal of Forensic Psychology Practice* [online]. 2005, s. 9 [cit. 2023-02-09]. ISSN 1522-8932. Dostupné z: doi:10.1300/J158v05n01_01

vyšší sklon k násilí, tudíž i hate crimes, které páchají, jsou více násilné. Dále se také často jedná o recidivisty, kteří již v minulosti páchali násilnou činnost.[157]

Z výzkumů a statistik dále vyplývá, že většina pachatelů hate crimes jsou muži[158] bílé pleti, většinou velmi mladí ve věku do 21 let.[159] Typickým příkladem pachatele hate crimes je mladý muž, který zastává předsudky, jež se příležitostně projevují kriminálním jednáním.[160] Takový pachatel není recidivistou, ani chudý ani bez zaměstnání.[161] Tyto charakteristiky představují obecný profil pachatele hate crimes, avšak i když může být profil nápomocný, tak není vždy použitelný. Pachatelé jsou vskutku rozliční a odlišují se od sebe jak svým původem, vlastnostmi, tak i motivací.

5.2 Typologie pachatelů hate crimes

Jak již uvádím výše, pachatelé hate crimes jsou od sebe značně odlišní, tedy není zcela jednoduché najít všeobsahující typologii pachatelů, která by zahrnovala všechny motivace a pohnutky.

Nejvýznamnější typologii pachatelů hate crimes vytvořili J. Levine a McDevitt v roce 1993, kdy je rozdělili do tří kategorií na základě motivace, a to pachatelé pro vzrušení, obranní pachatelé a pachatelé s posláním. V roce 2002 pak byla typologie autory rozšířena o další kategorii, a to odvetné pachatele.[162]

---

[157] DUNBAR, Edward, Jary QUINONES a Desiree A. CREVECOEUR. Assessment of Hate Crime Offenders: The Role of Bias Intent in Examining Violence Risk. In: *Journal of Forensic Psychology Practice* [online]. 2005, s. 13 [cit. 2023-02-09]. ISSN 1522-8932. Dostupné z: doi:10.1300/J158v05n01_01

[158] DUNBAR, Edward. Symbolic, relational, and ideological signifiers of bias-motivated offenders: Toward a strategy of assessment. In: *American Journal of Orthopsychiatry* [online]. 2003, s. 206 [cit. 2023-02-09]. ISSN 1939-0025. Dostupné z: doi:10.1037/0002-9432.73.2.203,
DUNBAR, Edward, Jary QUINONES a Desiree A. CREVECOEUR. Assessment of Hate Crime Offenders: The Role of Bias Intent in Examining Violence Risk. In: *Journal of Forensic Psychology Practice* [online]. 2005, s. 9 [cit. 2023-02-09]. ISSN 1522-8932. Dostupné z: doi:10.1300/J158v05n01_01,
Hate Crime Reported by Victims and Police. *Bureau of Justice Statistics* [online]. U.S. Department of Justice, 2005 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://bjs.ojp.gov/content/pub/pdf/hcrvp.pdf

[159] GAROFALO, James a Susan E. MARTIN. Bias-motivated crimes: their characteristics and the law enforcement response. *U.S. Department of Justice* [online]. U.S. Department of Justice, 1993 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/145315NCJRS.pdf

[160] JACOBS, James B. a Kimberly A. POTTER. Hate crimes: A critical perspective. In: *Crimes and Justice: A review of research* [online]. 22. The University of Chicago Press, 1997, s. 21 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?handle=hein.journals/cjrr22&id=13&collection=journals&index=

[161] CRAIG, Kellina M. Examining hate-motivated aggression: a review of the social psychological literature on hate crimes as a distinct form of aggression. *Aggression and Violent Behavior* [online]. 2002, **7**(1), s. 97 [cit. 2023-02-08]. ISSN 13591789. Dostupné z: doi:10.1016/S1359-1789(00)00039-222

[162] MCDEVITT, Jack, Jack LEVIN a Susan BENNETT. Hate Crime Offenders: An Expanded Typology. In: *Journal of Social Issues* [online]. 2002, s. 303 [cit. 2023-02-09]. ISSN 0022-4537. Dostupné z: doi:10.1111/1540-4560.00262

1. Pachatelé pro vzrušení – jsou motivováni touhou po vzrušení a moci.
2. Obranní pachatelé – cítí pocit ohrožení ze strany menšin a reagují tak obranou svého prostoru.
3. Odvetní pachatelé – jsou motivováni touhou pomstít domnělou degradaci nebo útok na jejich skupinu.
4. Pachatelé s posláním – páchají trestné činy z nenávisti z důvodu jakéhosi svého poslání, kterým se rozumí očištění světa od zla, kdy jako zlo jsou spatřovány právě nežádoucí skupiny.[163]

Studie provedená autory této typologie v roce 2002, která byla zaměřena na zkoumání 169 případů hate crimes spáchaných v Bostonu, ukázala následující výsledky:

- 66 % pachatelů hate crimes spadalo do kategorie pachatelů pro vzrušení,
- 25 % pachatelů bylo zařazeno do kategorie obranných pachatelů,
- 8 % představovali odvetní pachatelé,
- méně než 1 % tvořili pachatelé s posláním.[164]

6 Oběti hate crimes

Stejně jako pachatelé a příčiny hate crimes mají i oběti hate crimes svá specifika. Všem obětem násilných trestných činů je způsobena nějaká újma. Avšak oběti hate crimes zažívají navíc ještě další škodu. Hate crimes jsou cílené na oběti vždy alespoň částečně z důvodu, kým jsou. Prvky vyvolávající viktimizaci, jako je rasa, národnost, náboženství, sexuální orientace, genderová příslušnost, zdravotní postižení apod., jsou pro oběti důležitými znaky jejich identity. Proto se oběti hate crimes mohou cítit více zranitelně než oběti jiných násilných trestných činů.[165]

Hate crimes jsou páchány na základě předsudků vůči určité skupině osob. Jak již uvádím výše, mají jistou symbolickou funkci a mají dát jasně najevo celé skupině, ke které oběť patří, že nejsou na tomto světě vítáni. Tudíž škoda zde nedopadá pouze na primární oběť, ale šíří se dále do skupin, kterých je oběť součástí. Tyto skupiny pak pociťují škodu, která byla způsobena

[163] MCDEVITT, Jack, Jack LEVIN a Susan BENNETT. Hate Crime Offenders: An Expanded Typology. In: *Journal of Social Issues* [online]. 2002, s. 306 [cit. 2023-02-09]. ISSN 0022-4537. Dostupné z: doi:10.1111/1540-4560.00262
[164] Tamtéž, s. 307.
[165] GAROFALO, James a Susan E. MARTIN. Bias-motivated crimes: their characteristics and the law enforcement response. *U.S. Department of Justice* [online]. U.S. Department of Justice, 1993 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/145315NCJRS.pdf

primární oběti jako škodu vlastní, a tato skutečnost v nich vyvolává strach či může vyvolávat touhu po pomstě.[166] Hate crimes tak mají velice široký okruh sekundárních obětí, a to jak členů skupiny, ke které patří oběť, ale i dalších členů jiných menšinových skupin, kteří mohou mít strach z potenciální viktimizace na základě předsudků.

Dále jsou hate crimes často páchány za užití extrémního násilí, což má za důsledek vážnější zranění až hospitalizaci oběti. Oběti hate crimes jsou po činu vyděšené, pociťují velký hněv a rozhořčení, a proto mohou reagovat silněji než oběti jiných trestných činů.[167] Některé výzkumy ukazují, že zvýšená brutalita hate crimes má za následek vyšší a dlouhodobý psychický stres oběti po činu, kdy oběti hate crimes vykazují větší míru psychického stresu než oběti jiných násilných trestných činů Pro oběti hate crimes je také často těžší překonat následky trestného činu, které bývají dlouhodobější.[168] Mezi následky patří např.: emotivnější jednání, větší podezřívavost vůči ostatním, pociťování fyzických příznaků stresu a vyhýbavé chování.[169]

Oběti hate crimes se po činu často cítí méně bezpečně v porovnání s oběťmi jiných trestných činů a mají větší strach, že budou znovu reviktimizovány.[170] Tento jev lze spojit se specifičností hate crimes a jejich založení na předsudcích. Oběti hate crimes se stávají oběťmi z důvodu jejich osobních charakteristik a nemohou je změnit. Tudíž mohou cítit větší strach, jelikož nemají prostředky, jak hate crimes předcházet.

Z výzkumů dále vyplývá, že oběťmi hate crimes se častěji stávají muži než ženy. Zejména tak můžeme pozorovat u hate crimes na základě sexuální orientace. Mezi obětí a pachatelem hate crimes většinou neexistuje předchozí vztah a oběti pachatele častěji neznají než např. v porovnání s ostatními násilnými trestnými činy.[171]

---

[166] IGANSKI, Paul. Hate Crimes Hurt More. In: *American Behavioral Scientist* [online]. 2001, s. 630 [cit. 2023-02-09]. ISSN 0002-7642. Dostupné z: doi:10.1177/00027642010450040066

[167] GAROFALO, James a Susan E. MARTIN. Bias-motivated crimes: their characteristics and the law enforcement response. *U.S. Department of Justice* [online]. U.S. Department of Justice, 1993 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/145315NCJRS.pdf

[168] MCDEVITT, Jack, Jennifer BALBONI, Luis GARCIA a Joann GU. Consequences for Victims. In: *American Behavioral Scientist* [online]. 2001, s. 711 [cit. 2023-02-09]. ISSN 0002-7642. Dostupné z: doi:10.1177/0002764201045004010

HEREK, Gregory M., Jeanine C. COGAN a J. Roy GILLIS. Victim Experiences in Hate Crimes Based on Sexual Orientation. In: *Journal of Social Issues* [online]. 2002, s. 336 [cit. 2023-02-09]. ISSN 0022-4537. Dostupné z: doi:10.1111/1540-4560.00263

[169] GAROFALO, James a Susan E. MARTIN. Bias-motivated crimes: their characteristics and the law enforcement response. *U.S. Department of Justice* [online]. U.S. Department of Justice, 1993 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/145315NCJRS.pdf

[170] MCDEVITT, Jack, Jennifer BALBONI, Luis GARCIA a Joann GU. Consequences for Victims. In: *American Behavioral Scientist* [online]. 2001, s. 710 [cit. 2023-02-09]. ISSN 0002-7642. Dostupné z: doi:10.1177/0002764201045004010

[171] GAROFALO, James a Susan E. MARTIN. Bias-motivated crimes: their characteristics and the law enforcement response. *U.S. Department of Justice* [online]. U.S. Department of Justice, 1993 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/145315NCJRS.pdf

7 Vybrané problémy hate crimes

Hate crimes jsou poměrně novým konceptem. V důsledku toho pak nemá společnost dlouhodobou praxi s tímto druhem trestných činů a jejich právní úprava v České republice je prozatím dle mého názoru nedokonalá a vykazuje několik chyb. Zároveň je také velice složité aplikovat koncept v praxi, jelikož je těžké zjišťovat a dokazovat, že trestný čin byl opravdu spáchán z nenávisti.

7.1 Nedostatečná právní úprava

První problém hate crimes spatřuji v nedostatečné právní úpravě, zejména co se týká formulace kvalifikovaných skutkových podstat. V rámci úpravy hate crimes pomocí kvalifikovaných skutkových podstat jsou zahrnuty pouze některá hlediska nenávisti, a to rasa, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení a vyznání.[172] Výše uvedená teoretická definice hate crimes však zahrnuje více hledisek, která nejsou v rámci této úpravy vůbec zahrnuta. Hledisky jsou věk, třída, náboženství, genderová příslušnost, sexuální orientace a fyzický či mentální handicap. Ani tento výčet hledisek však není zcela vyčerpávající a je třeba brát v potaz, že existují jistě další menšinové skupiny, které se mohou stát oběťmi hate crimes. Ze statistik hate crimes České republiky, ale i ze světových statistik např. USA nebo Velké Británie vyplývá, že rasově orientované hate crimes jsou nejpočetnější.[173] To ovšem není důvod, aby ostatním menšinám byla věnována menší ochrana v rámci právní úpravy.

V tuto chvíli je tedy situace v českém právním řádu taková, že v případě, kdy pachatel usmrtí osobu z rasové nenávisti, spáchá trestný čin vraždy podle § 140 odst. 1, popř. odst 2, 3 písm. g) TZ, za který mu hrozí trest odnětí svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečný trest. Pokud však pachatel usmrtí osobu z důvodu nenávisti založené např. na sexuální orientaci či handicapu, spáchá trestný čin vraždy podle § 140 odst. 1, popř. odst. 2 TZ, kdy se rozpětí trestu odnětí svobody pohybuje od 10 do 20 let.[174] Nejedná se sice o markantní rozdíl, ale závažnost činu je více zdůrazňována a v případech rasové nenávisti lze uložit i výjimečný trest. Tato skutečnost mi přijde

[172] § 140 písm. g) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
[173] Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2020, op. cit., Hate crime statistics. House of Commons. 2022. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-8537/CBP-8537.pdf, Hate crime statistics. The United States Department of justice. Washington: Federal Bureau of investigation. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.justice.gov/hatecrimes/hate-crime-statistics
[174] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

značně nelogická – nemělo by platit, že jsou některé menšiny chráněny více a útoky na ně jsou spatřovány jako více závažné.

V první řadě vidím jako nejnutnější, aby byla poskytnuta větší právní ochrana příslušníkům LGBTQ+ skupiny. Hate crimes páchány proti LGBTQ+ lidem jsou motivovány předsudky vůči sexuální orientaci či genderové identitě. Lidé z této skupiny jsou často vyobrazováni jako nebezpečí pro společnost a „tradiční hodnoty".[175] Na základě tohoto chybného zobrazování je pak ve společnosti vyvoláván strach a odpor. Ochrana LGBTQ+ skupiny se sice v posledních několika letech zlepšila a většina států pracuje usilovně na tom, aby bylo těmto osobám zajištěno bezpečí a rovná práva. Bohužel však i přes velký pokrok je homofobie a transfobie ve společnosti hluboce zakořeněna. Dle výzkumu veřejného ochránce práv ČR z roku 2019 vyplývá, že i když si česká společnost myslí, že je k LGBTQ+ skupině tolerantní, tak zkušenost LGBTQ+ lidí je odlišná. Pouze třetina veřejnosti si myslí, že skupina LGBTQ+ lidí je v ČR diskriminována, oproti tomu však LGBTQ+ skupina má naprosto odlišnou zkušenost a tři čtvrtiny dotázaných mají názor, že LGBTQ+ skupina je v ČR stále diskriminována.[176] Ve společnosti, která je diskriminační vůči určité skupině osob, je jasné, že situace může dojít až do bodu, kdy dojde i k fyzickým útokům a násilí. Dle výzkumu VOP má až 15 % dotázaných zkušenost s fyzickým/sexuálním násilím či vyhrožováním.[177] Bohužel statistiky Policie ČR jsou v tomto ohledu nedostatečné, kdy kategorie hate crimes proti LGBTQ+ byla do sledování zařazena až v roce 2021.

Ve Velké Británii jsou zločiny orientované proti LGBTQ+ skupině nejvíce rostoucí kategorií hate crimes. V roce 2011/12 bylo zaznamenáno 4 345 hate crimes na základě sexuální orientace oběti a 313 případů hate crimes proti transgender osobám. V roce 2021/22 bylo evidováno 26 152 hate crimes na základě sexuální orientace a 4 355 hate crimes proti transgender osobám. V případě sexuální orientace tak došlo k nárůstu o 328 % a v případě transgender osob nárůst činil 794 %. Pro srovnání uvádím, že u rasově orientovaných hate crimes došlo k nárůstu o 156 %.[178]

V USA byly v roce 2020 hate crimes na základě sexuální orientace druhé nejpočetnější, přičemž tvořily 20 % celkových hate crimes.[179]

---

[175] Anti-LGBTI hate crime. OSCE ODIHR Hate crime reporting [online]. Warsaw: OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) Tolerance and Non-Discrimination Department [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://hatecrime.osce.org/anti-lgbti-hate-crime

[176] Být LGBTQ+ v Česku: Zkušenosti LGBT+ lidí s předsudky, diskriminací, obtěžováním a násilím z nenávisti. Výzkum veřejného ochránce práv 2019. *Ombudsman. Veřejný ochránce práv* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2019 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/Vyzkum-LGBT.pdf

[177] Tamtéž.

[178] Hate crime statistics. House of Commons. 2022. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-8537/CBP-8537.pdf

[179] Hate crime statistics. The United States Department of justice. Washington: Federal Bureau of investigation. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.justice.gov/hatecrimes/hate-crime-statistics

Špatná právní ochrana LGBTQ+ osob v rámci trestního zákoníku je vnímána i odbornou veřejností, ale přesto se bohužel najdou tací, kteří vnímají zařazení LGBTQ+ skupiny k ostatním menšinám chráněným v rámci kvalifikovaných skutkových podstat trestných činů jako nedůvodné zvýhodňování či privilegia této skupiny.[180] Takové uvažování však považuji za naprosto nelogické a diskriminační. Osoby LGBTQ+ skupiny jsou menšinou, a jak jsem již uvedla výše, jejich diskriminace ve společnosti stále přetrvává. Jedná se o velice ohroženou skupinu lidí a měli by mít stejnou úroveň ochrany jako rasové či etnické menšiny.

Důležitost lepší úpravy je dle mého názoru dále umocněna nedávnou událostí na Slovensku (12.10.2022), kde došlo ke zločinu z nenávisti, který byl namířen proti LGBTQ+ osobám.

Příklad č. 1

Na své oběti měl 19letý střelec vyčkávat před barem Teplárna, kde se scházejí lidé jiné než heterosexuální orientace, desítky minut. Poté zahájil palbu na dva nic netušící muže, kteří venku popíjeli limonádu. Podle informací deníku Nový čas měl mladík vypálit 8 ran. Poté se dal ihned na útěk.

Na chodníku zůstala ležet těla Matúše a Juraje. Kulka zasáhla také mladou ženu Radku, která útok naštěstí přežila.

Hrůzný čin mladíkem zřejmě neotřásl. Krátce na to zveřejnil příspěvek s hashtagy #zločin z nenávisti, #bratislava a #gaybar: „Necítím žádnou lítost. Není to zábavné?“ Lidem pak na sociálních sítích dokonce nějakou chvíli odepisoval i na jejich komentáře. Na otázky, co se vlastně stalo, údajně odpovídal slovy: „Ale nic, taková legrace v Zámocku. Zabil jsem dva buzeranty, to mi bohatě stačí. Kdyby to udělali všichni s mými názory, byl by problém vyřešen za jeden den.“[181]

Střelba v bratislavském baru je typickým příkladem zločinu z nenávisti, který byl spojen s extremismem. Pachatel své oběti neznal a jejich smrt tak byla zcela náhodná. Skutek byl postaven na nenávisti k LGBTQ+ skupině, což se pachatel nesnažil skrývat, ale naopak se svým činem chlubil na sociálních sítích a sám použil označení svého činu za hate crime. Pachatel po delší dobu zveřejňoval na sociálních sítích své extrémistické názory a také naznačoval, že má v plánu útok spáchat. Před samotným útokem pak pachatel zveřejnil manifest, který byl plný antisemitismu, homofobie, transfobie a rasismu. Dále v něm vyzýval ostatní, kteří sdílejí jeho názory, k násilí

[180] Ohrožená, či protežovaná menšina? Lepší ochranu LGBT+ odmítá SPD i část lidovců. *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/lgbt-zlociny-z-nenavisti-poslanci-zakon-utoky.A221025_134222_domaci_vlc

[181] Poslední hodiny střelce z Bratislavy: Nenávistné zprávy, hádka s rodiči i výměna zbraně. *CNN Prima News* [online]. Praha: FTV Prima, 2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://cnn.iprima.cz/posledni-hodiny-strelce-z-bratislavy-nenavistne-zpravy-hadka-s-rodici-i-vymena-zbrane-190334

proti menšinám.[182] Útok byl velice brutální a agresivní, což je jedním z typických znaků násilných hate crimes s extremistickým kontextem.[183]

Útok v Bratislavě velice otřásl nejen slovenskou, ale i českou společností. Útoky na LGBTQ+ komunitu nejsou ničím novým, ale takto brutální útok blízko hranic ČR je alarmující. Myslím si, že je zcela na místě, aby došlo ke změně právní úpravy hate crimes a všechny menšiny byly chráněny stejnou mírou. Jsem toho názoru, že je třeba, aby se ČR jasně vymezila proti hate crimes páchaných proti LGBTQ+ komunitě a dala najevo všem potenciálním pachatelům, že takové útoky jsou zcela nepřijatelné a budou přísně trestány.

7.2 Nenávist k ženám

Útoky na LGBTQ+ komunitu však nejsou jediným problémem hate crimes, kterému by se mělo věnovat více pozornosti. Zvýšená pozornost by se dle mého názoru měla zaměřit i vůči hate crimes postaveným na nenávisti k ženám.

V dnešním online prostoru lze nalézt subkultury, které se vyznačují silnou nenávistí vůči feminismu, sexismem a sympatiemi k extremismu.[184] Tento prostor se nazývá „manosféra“. Jedná se o soubor webových stránek, blogů či diskuzí na různých fórech.[185] Do manosféry pak spadají různé subkultury, které spojují antifeministické názory, ale zároveň se liší úrovněmi misogynie.

Těmito subkulturami jsou Pickup Artists, Men Going Their Own Way, Men’s Rights Activists a Incels.[186] Nejextrémnější a nejnásilnější skupinou jsou tzv. incels.

Incels je zkratka pro „involuntary celibate“, což v překladu znamená nedobrovolný celibát. Členové této skupiny se sdružují na základě jejich frustrace z nemožnosti najít si sexuálního partnera či vztah. Tito lidé jsou plni nenávisti vůči těm, které vidí jako původce svého problému, a to zejména společnost a ženy.[187] Jedná se o komunitu, jež je zasvěcena násilné nenávisti vůči

[182] Co víme o teroru v Bratislavě: „Necítím lítost, není to zábavné?“ napsal vrah. *Seznam Zprávy* [online]. Praha: Seznam zprávy, 2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-stredni-evropa-co-vime-o-teroru-v-bratislave-necitim-litost-neni-to-zabavne-napsal-vrah-216790
[183] VEGRICHTOVÁ, Barbora., op. cit., s. 32.
[184] Sex jako tržní artikl a nástroj spiknutí. Jak přemýšlí redpilleři nebo tradwives?. *Radio Wave* [online]. Praha: Český rozhlas, 2021 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://wave.rozhlas.cz/sex-jako-trzni-artikl-a-nastroj-spiknuti-jak-premysli-redpilleri-nebo-tradwives-8600566
[185] Manosphere. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Manosphere
[186] Incels: a first scan of the Phenomenon (in the EU) and its Relevance and Challenges for P/CVE. Europen Commission. [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2021. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/whats-new/publications/incels-first-scan-phenomenon-eu-and-its-relevance-and-challenges-pcve-october-2021_en
[187] Incels. *ISD: Institute for Strategic Dialogue* [online]. London: Institute for Strategic Dialogue, c2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.isdglobal.org/explainers/incels/

ženám.[188] Tato komunita je výhradně složena z mužů. Důvodem je jak nenávist k ženám, což způsobuje, že ženy nejsou v tomto prostoru vítány, a dále také přesvědčení, že jakákoliv žena je vždy schopna nalézt si partnera, tudíž není možné, aby trpěla stejnou frustrací, která tuto skupinu spojuje.[189]

Ve společnosti stále dochází k postupným změnám, kdy je ženám přiznáváno rovnocenné postavení jako mužům. Tyto změny ale bohužel mohou být pro některé muže nesrozumitelné a nechtějí se či neumí v novém společenském rozpoložení vyznat. Nevědí si rady s jejich jiným postavením, které není založeno na předepsané mužské roli, a nejsou tak schopni si nalézt partnera. V takové situaci začnou hledat pomoc a budou se snažit zorientovat. Při hledání odpovědí na jejich otázky však velice často narazí právě na weby manosféry. Tam jsou vystaveni myšlence o útlaku ženami a utvrzeni, že za jejich neštěstí může feministické hnutí.[190] Tyto webové stránky pak vedou k dalším webům a diskuzím, kde se muži dostanou do prostředí, které jen potvrzuje jejich názory, kde se jim dostává podpory, jsou postupně radikalizováni a dříve nebo později se pak mohou „proklikat“ až na ty nejextrémnější weby.

Subkultura incels je tedy toxickou komunitou, která zneužívá skutečných mužských problémů a jejich zranitelnosti.[191]

V rámci incels blogů a diskuzí se můžeme setkat s velice nenávistnými výroky, které podporují a vyzývají k násilí, znásilňování, útokům i vraždám vůči ženám. Jako příklad lze uvést následující výroky:

- *„Necítil bych se jako skutečný muž, kdybych měl konsenzuální sex. Znásilnění je alfa metoda rozkoše a plození…“*[192]
- *„Incest otce a dcery dává teď větší smysl než kdy jindy“*
- *„Útoky kyselinou jsou skvělým vyrovnáním“*[193]
- *„Ženy jsou odporní paraziti“*[194]

Někteří by mohli říct, že se jedná pouze o online prostor a nenávistné výroky. To však není pravdou. Na základě nenávisti k ženám bylo spácháno již několik násilných útoků.

---

[188] BATES, Laura. Men who hate women. Prom Incels to Pickup Artists. The truth About Extreme Misogyny and How it Affects us All. London: Simon & Schuster UK, 2020. s. 11. ISBN 978-1-4711-5226-9
[189] Tamtéž, s. 21.
[190] Incelové a redpilleři. Komu prospívá radikalizace zmatených mužů?. *Heroine* [online]. Praha: NextPage Media, c2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.heroine.cz/spolecnost/1324-incelove-a-redpilleri-komu-prospiva-radikalizace-zmatenych-muzu
[191] BATES, Laura., op. cit., s. 11.
[192] BATES, Laura., op. cit., s. 35 – překlad vlastní.
[193] Tamtéž, s. 37 – překlad vlastní.
[194] Tamtéž, s. 14 – překlad vlastní.

Příklad č. 2

Dne 23. května 2014 22letý Elliot Rodger nejprve ubodal své dva spolubydlící a dalšího muže k smrti. Poté se přesunul k domu sesterstva Aplha Phi, kde několik minut bušil na dveře jedné z dívek, která tam bydlela. Když mu nikdo neotevřel, odebral se zpět do svého auta, ze kterého začal střílet, a postřelil tři studentky. Dvě byly zabity a třetí vážně zraněna. Poté pokračoval ve svém útoku, kdy ze svého auta dále střílel po kolemjdoucích a také je srážel svým autem. Celkem tak zranil 14 lidí a 6 usmrtil. Po útoku se Rodgers zastřelil.[195]

„V den odplaty vstoupím do nejžhavějšího spolku UCSB. A pobiju každou rozmazlenou, namyšlenou, blonďatou děvku, kterou tam uvidím. Všechny ty dívky, po kterých jsem tolik toužil, by mě všechny odmítly a dívaly se na mě svrchu jako na podřadného muže, kdybych jim dělal sexuální návrhy, zatímco se vrhají na tahle odporná hovada. S velkou radostí vás všechny zabiju"[196]

Toto je úryvek z videa, které Rodgers zveřejnil před útokem na kanále YouTube. Video neslo název „Elliot Rodgers Retribution", tedy v překladu „odplata Elliota Rodgerse".[197] Rodgers v něm projevuje extrémní nenávist k ženám, explicitně zmiňuje, že je všechny zabije, že budou popraveny a že si to zaslouží, jelikož ho celý život odmítaly a vybíraly si jiné muže.[198]

Kromě nenávistného videa Rodgers zanechal i velice rozsáhlý manifest nazvaný „My Twisted World: The Story of Elliot Rodger". V něm na více než 100 stránkách popisoval svůj „příběh" plný nenávisti a obviňování žen za jeho neštěstí. Dále se také zmiňoval o tom, že byl častým návštěvníkem diskuzí a platforem manosféry.[199]

Příklad č. 3

Případ Elliota Rodgerse je jedním z mnoha dalších hate crimes spáchaných na základě nenávisti k ženám. Jako další případ lze uvést Bena Moynihana, 19letého Brita, který se během

[195] Chilling report details how Elliot Rodger executed murderous rampage. *The Guardian* [online]. London: Guardian News and Media Limited, 2015 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.theguardian.com/us-news/2015/feb/20/mass-shooter-elliot-rodger-isla-vista-killings-report

[196] Elliot Rodger's "Retribution" Video. Přepsal Peter Langman, Ph.D. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://schoolshooters.info/sites/default/files/rodger_video_1.0.pdf – překlad vlastní.

[197] BATES, Laura., op. cit., s. 40.

[198] Elliot Rodger's "Retribution" Video. Přepsal Peter Langman, Ph.D. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://schoolshooters.info/sites/default/files/rodger_video_1.0.pdf

[199] My Twisted World. The Story of Elliot Rodger. By Elliot Rodger. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://s3.documentcloud.org/documents/1173808/elliot-rodger-manifesto.pdf

června a července 2014 pokusil zavraždit tři ženy. Ve svém deníku psal o tom, že plánuje vraždit ženy, jelikož je spatřuje jako slabší pohlaví a také z důvodu, že jej odmítají.[200]

Příklad č. 4

V obou výše uvedených případech se jednalo o mladé pachatele ve věku 22 a 19 let. Není však pravidlem, že by útoky proti ženám páchali pouze mladí muži.

Jako příklad může sloužit útok 40letého Scotta Beierleho, který na Floridě postřelil šest žen, z nichž dvě usmrtil, a následně usmrtil i sám sebe. Před útokem Beierle zveřejňoval misogynistická a rasistická videa či hudbu.[201]

Všechny výše uvedené případy byly velice brutální a plné nenávisti. I přesto, že k útokům docházelo v zahraničí, je dle mého názoru naprosto nezbytné, aby tato hrozba nebyla brána na lehkou váhu. Jelikož se jedná primárně o online komunity, nejsou hranice států žádným problémem. Komunita incels má své stoupence i ve státech Evropské unie, kdy největší počet byl zaznamenán v Německu, Švédsku a Itálii.[202]

Nenávist se může šířit všude po světě a myslím si, že je jen otázkou času, kdy k podobným útokům bude docházet i ve střední Evropě či přímo v ČR. Domnívám se tedy, že by mělo docházet k dostatečné edukaci společnosti na téma diskriminace a rovnosti, aby nedocházelo k situacím, kdy někdo ztratí pojetí o svém místě ve společnosti a dojde tak k jeho radikalizaci.

[200] BATES, Laura., op cit., s. 43.
[201] The yoga class killer, misogynistic extremism and how we're missing the signs in men who go on to kill women. *INDEPENDENT* [online]. London: Independent Digital News and Media Limited, 2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.independent.co.uk/news/world/americas/crime/scott-paul-beierle-incel-yoga-tallahassee-b2046715.html
[202] Incels: a first scan of the Phenomenon (in the EU) and its Relevance and Challenges for P/CVE. Europen Commission. [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2021. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/whats-new/publications/incels-first-scan-phenomenon-eu-and-its-relevance-and-challenges-pcve-october-2021_en

Závěr

Téma násilné kriminality je velice rozsáhlé a složité, a tudíž nebylo možné v předložené diplomové práci zahrnout veškeré prvky a specifika tohoto druhu kriminality. Jako první cíl jsem si stanovila poskytnout základní informace o pojmech souvisejících s násilnou kriminalitou a vysvětlit, co znamená násilná kriminalita a jaký je její stav i vývoj v České republice. Dále jsem se zaměřila na základní přehled příčin násilné kriminality a na to, jak lze násilné kriminalitě předcházet v rámci prevence. Detailněji jsem se poté zaobírala problematikou zločinů z nenávisti neboli tzv. hate crimes, které jsou v dnešní společnosti velice diskutovaným tématem.

K poznání násilné kriminality je v první řadě třeba zkoumat její stav, vývoj a strukturu. Na tuto oblast jsem se zaměřila detailněji v první části své práce, a to s pomocí statistik Policie ČR. Dle statistických údajů násilná kriminalita v České republice v posledních 10 letech postupně klesá. I ve vývoji násilné kriminality se promítla protipandemická opatření související s pandemií covidu-19, kdy došlo k poklesu násilné kriminality v důsledku omezeného pohybu osob. V roce 2022 sice došlo k nárůstu násilné kriminality, avšak nešlo o žádný extrémní růst, pouze se stav dostal na hodnoty odpovídající období před pandemií. Za velice pozitivní zjištění ve své práci pak považuji vysokou objasněnost násilné kriminality, zejména vražd, jako jednoho z nejzávažnějších násilných trestných činů vůbec.

Příčiny násilné kriminality jsou opět velice komplexním tématem, které nelze vysvětlit pomocí jedné teorie, ale je třeba multidisciplinární přístup a zkoumání jednotlivých kriminogenních faktorů. V novodobém světě plném sociálních sítí a zvýšené konzumace online médií jsou lidé vystavováni násilnému obsahu, ať již v podobě zpravodajských médií či prostřednictvím různých seriálů, filmů a zejména také žánru, vysoce rostoucím na popularitě, tzv. true crime. V rámci takto běžně znázorňovaného násilí jsou lidé méně citliví na násilný obsah a může tak dojít ke zvýšení tolerance násilí. Tyto příčiny je poté třeba řešit prostřednictvím vhodných prevenčních programů, zejména je žádoucí dostatečně edukovat společnost, aby docházelo ke správné výchově nových generací a zároveň byl ze strany státu důrazněji omezen přístup mládeže k návykovým látkám, které jsou jedním z důležitých faktorů násilné kriminality.

V druhé části práce jsem se podrobněji zaměřila na fenomén tzv. hate crimes. Jedná se o velice nebezpečný druh násilné kriminality, který stojí na předsudcích vůči menšinovým skupinám. Hate crimes velice často zahrnují útoky na osoby, které působí vážná zranění, a to nejen fyzická zranění, ale velice hluboká zranění na duši obětí. Útoky hate crimes jsou páchány na základě identity oběti a napadají jejich samotnou podstatu. Vysoká nebezpečnost hate crimes dále spočívá v jejich symbolice, kdy pachatel prostřednictvím oběti napadá celou skupinu její

příslušnosti a vysílá všem členům skupiny, či dokonce členům jiných menšinových skupin, že pro ně není v tomto světě místo. Zákeřnost hate crimes pak narušuje lidskou pospolitost, vyvolává nenávist a touhu po pomstě. Z těchto důvodů je nesmírně důležité věnovat hate crimes zvýšenou pozornost, zvláště se zaměřit na zlepšení právní úpravy v ČR, kdy je v tuto chvíli ochrana trestního práva nedostatečná. V neposlední řadě považuji za důležité do budoucna sledovat vývoj hate crimes ve světě a aktuálně reagovat na nové motivace pachatelů a snažit se poskytnout stejnou ochranu všem menšinám.

Seznam zkratek

TZ, Trestní zákoník	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ČR	Česká republika
USA	United States of America (Spojené státy americké)
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
LGBT+	Lesby, gayové, bisexuálové, trans osoby a další
LGBTQ+	Lesby, gayové, bisexuálové, trans osoby, queer osoby a další

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

BATES, Laura. Men who hate women. Prom Incels to Pickup Artists. The truth About Extreme Misogyny and How it Affects us All. London: Simon & Schuster UK, 2020. ISBN 978-1-4711-5226-9.

BUBELÍNI, Ján. Prevencia kriminality. Základy kriminálnej prevencie a preventológie s aplikáciami na činnost verejnej správy a policie. 1. vydání. Bratislava: Ministerstvo vnitra SR, sekretariát Rady vlády SR pre prevenciu kriminality, 2001. ISBN 9788080542535.

DIANIŠKA, Gustáv et al. Kriminológia. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-344-5.

FIRSTOVÁ, Jana. Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-521-0.

GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

HOLCR, Květoň a kol. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2009. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-27-1.

JELÍNEK, Jiří. a kol. Kriminologie. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-499-2.

KOLÁŘ, Ondřej, PROCHÁZKA, J. Extremismus, radikalizace, vzdělávání a nástroj SAIRO v českém vězeňském prostředí. In: DANICS, Štefan. a kol. Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze. 2022. ISBN 978-80-7251-539-4.

MAREŠOVÁ, Alena, Radovan HAVEL, Milada MARTINKOVÁ a Miroslav TAMCHYNA. *Násilná kriminalita v nejisté době*. Praha: Institut pro kriminologii a sociálníí prevenci, 2015. ISBN 9788073381493.

NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-377-5.

STAŇKOVÁ, Lenka, ŠČERBA, Filip, VICHLENDA, Milan. Násilná kriminalita. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-069-7.

SVATOŠ, Roman, Kriminologie, Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-389-6.

ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník 1. Obecná část. § 1-139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5.

VÁLKOVÁ, Helena, KUCHTA, Josef, HULMÁKOVÁ, Jana a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3.

VEČERKA, Kazimír. Úloha prevence v kontrole kriminality zejména ve vztahu k mládeži. In: SCHEINOST, Miroslav a kol. *Kriminalita očima kriminologů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. ISBN 978-80-7338-096-0.

VEGRICHTOVÁ, Barbora. Extremismus a společnost. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-665-1.

VETEŠKA, Jaroslav a Slavomil FISCHER. *Psychologie kriminálního chování: vybrané otázky etiologie, andragogické intervence a resocializace*. Praha: Grada, 2020. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0731-5.

ZAPLETAL, Josef a kol. Prevence kriminality. 2. přepracované vydání. Praha: Policejní akademie ČR, 2005. ISBN 80-7251-200-5.

Seznam použitých internetových zdrojů

Anti-LGBTI hate crime. *OSCE ODIHR Hate crime reporting* [online]. Warsaw: OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) Tolerance and Non-Discrimination Department [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://hatecrime.osce.org/anti-lgbti-hate-crime

Berou nám peníze i práci. Solidaritu některých Čechů k uprchlíkům střídá nenávist. *CNN Prima news* [online]. FTV Prima, 2022 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://cnn.iprima.cz/berou-nam-penize-i-praci-solidaritu-cechu-vuci-uprchlikum-strida-nenavist-co-s-tim-89078?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu

Být LGBTQ+ v Česku: Zkušenosti LGBT+ lidí s předsudky, diskriminací, obtěžováním a násilím z nenávisti. Výzkum veřejného ochránce práv 2019. *Ombudsman. Veřejný ochránce práv* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2019 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/Vyzkum-LGBT.pdf

Co víme o teroru v Bratislavě: „Necítím lítost, není to zábavné?“ napsal vrah. *Seznam Zprávy* [online]. Praha: Seznam zprávy, 2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-stredni-evropa-co-vime-o-teroru-v-bratislave-necitim-litost-neni-to-zabavne-napsal-vrah-216790

CRAIG, Kellina M. Examining hate-motivated aggression: a review of the social psychological literature on hate crimes as a distinct form of aggression. *Aggression and Violent Behavior* [online]. 2002, **7**(1), [cit. 2023-02-08]. ISSN 13591789. Dostupné z: doi:10.1016/S1359-1789(00)00039-2

Dobrá praxe. *Prevence kriminality v ČR* [online]. Praha: Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra, c2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://prevencekriminality.cz/dobra-praxe/apk/

DUNBAR, Edward, Jary QUINONES a Desiree A. CREVECOEUR. Assessment of Hate Crime Offenders: The Role of Bias Intent in Examining Violence Risk. In: *Journal of Forensic*

Psychology Practice [online]. 2005, [cit. 2023-02-09]. ISSN 1522-8932. Dostupné z: doi:10.1300/J158v05n01_01

DUNBAR, Edward. Symbolic, relational, and ideological signifiers of bias-motivated offenders: Toward a strategy of assessment. In: *American Journal of Orthopsychiatry* [online]. 2003, [cit. 2023-02-09]. ISSN 1939-0025. Dostupné z: doi:10.1037/0002-9432.73.2.203

Elliot Rodger's "Retribution" Video. Přepsal Peter Langman, Ph.D. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://schoolshooters.info/sites/default/files/rodger_video_1.0.pdf

FAJNZYLBER, Pablo, Daniel LEDERMAN a Norman LOAYZA. Inequality and violent crime. In: *The journal of law and economics* [online]. 45. University of Chicago press, 2002, [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?handle=hein.journals/jlecono45&id=1&collection=journals&index=

FAJNZYLBER, Pablo, Daniel LEDERMAN a Norman LOAYZA. What causes violent crime?. In: *European Economic Review* [online]. 46. Elsevier, 2002, [cit. 2023-02-08]. ISSN 0014-2921. Dostupné z: doi:https://doi.org/10.1016/S0014-2921(01)00096-4

GAROFALO, James a Susan E. MARTIN. Bias-motivated crimes: their characteristics and the law enforcement response. *U.S. Department of Justice* [online]. U.S. Department of Justice, 1993 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/145315NCJRS.pdf

GURR, Ted Robert. Historical Trends in Violent Crime: A Critical Review of the Evidence. In: *Crime and Justice: An Annual Review of Research* [online]. 3. HeinOnline, 1981, [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?handle=hein.journals/cjrr3&id=303&collection=journals&index=

Hate Crime Reported by Victims and Police. *Bureau of Justice Statistics* [online]. U.S. Department of Justice, 2005 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://bjs.ojp.gov/content/pub/pdf/hcrvp.pdf

Hate crime statistics. House of Commons. 2022. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-8537/CBP-8537.pdf

Hate crime statistics. The United States Department of justice. Washington: Federal Bureau of investigation. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.justice.gov/hatecrimes/hate-crime-statistics

HEREK, Gregory M., Jeanine C. COGAN a J. Roy GILLIS. Victim Experiences in Hate Crimes Based on Sexual Orientation. In: *Journal of Social Issues* [online]. 2002, [cit. 2023-02-09]. ISSN 0022-4537. Dostupné z: doi:10.1111/1540-4560.00263

Chilling report details how Elliot Rodger executed murderous rampage. *The Guardian* [online]. London: Guardian News and Media Limited, 2015 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.theguardian.com/us-news/2015/feb/20/mass-shooter-elliot-rodger-isla-vista-killings-report

IGANSKI, Paul. Hate Crimes Hurt More. In: *American Behavioral Scientist* [online]. 2001, [cit. 2023-02-09]. ISSN 0002-7642. Dostupné z: doi:10.1177/0002764201045004006

Incelové a redpilleři. Komu prospívá radikalizace zmatených mužů?. *Heroine* [online]. Praha: NextPage Media, c2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.heroine.cz/spolecnost/1324-incelove-a-redpilleri-komu-prospiva-radikalizace-zmatenych-muzu

Incels: a first scan of the Phenomenon (in the EU) and its Relevance and Challenges for P/CVE. Europen Commission. [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2021. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/whats-new/publications/incels-first-scan-phenomenon-eu-and-its-relevance-and-challenges-pcve-october-2021_en

Incels. *ISD: Institute for Strategic Dialogue* [online]. London: Institute for Strategic Dialogue, c2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.isdglobal.org/explainers/incels/

JACOBS, James B. a Kimberly A. POTTER. Hate crimes: A critical perspective. In: *Crimes and Justice: A review of research* [online]. 22. The University of Chicago Press, 1997, [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?handle=hein.journals/cjrr22&id=13&collection=journals&index=

Jeffrey Dahmer. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jeffrey_Dahmer

LEVIN, Brian. Hate Crimes: a review of the social psychological literature on hate crimes as a distinct form of aggression. *Journal of Contemporary Criminal Justice* [online]. 1999, 15(1), [cit. 2023-02-08]. ISSN 1043-9862. Dostupné z: doi:10.1177/1043986299015001002

LEVIN, Brian. Hate Crimes: Worse by definition. In: *Journal of Contemporary Criminal Justice* [online]. 1999, [cit. 2023-02-09]. ISSN 1043-9862. Dostupné z: doi:10.1177/1043986299015001002

Manosphere. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Manosphere

MAREŠ, Miroslav. Problematika Hate Crime. Analýza pro Ministerstvo vnitra České republiky. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/problematika-hate-crimes.aspx

MCCABE, Rachel. Conversations with a killer: the Ted Bundy tapes and affective responses to the true crime documentary. In: *Studies in Documentary Film* [online]. 45. University of Chicago press, 2022, [cit. 2023-02-08]. ISSN 1750-3280. Dostupné z: doi:10.1080/17503280.2021.1874236

MCDEVITT, Jack, Jack LEVIN a Susan BENNETT. Hate Crime Offenders: An Expanded Typology. In: *Journal of Social Issues* [online]. 2002, [cit. 2023-02-09]. ISSN 0022-4537. Dostupné z: doi:10.1111/1540-4560.00262

MCDEVITT, Jack, Jennifer BALBONI, Luis GARCIA a Joann GU. Consequences for Victims. In: *American Behavioral Scientist* [online]. 2001, [cit. 2023-02-09]. ISSN 0002-7642. Dostupné z: doi:10.1177/0002764201045004010

MCLEOD, Saul A. Social Identity Theory. *Simplypsychology* [online]. Simply Scholar, 2019 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://www.simplypsychology.org/social-identity-theory.html

Monstrum dahmer, netflixovské série o něm a mezery true crime jako žánru. *Česká televize ART* [online]. Praha: Česká televize, 2022 [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: https://art.ceskatelevize.cz/360/monstrum-dahmer-netflixovske-serie-o-nem-a-mezery-true-crime-jako-zanru-0Fy3c

My Twisted World. The Story of Elliot Rodger. By Elliot Rodger. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://s3.documentcloud.org/documents/1173808/elliot-rodger-manifesto.pdf

Nové drama společnosti Netflix vyvolává kontroverzi. Seriál Jeffrey Dahmer má být drsný a necitlivý. World News 24. [online]. [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://www.wn24.cz/nove-drama-spolecnosti-netflix-vyvolava-kontroverzi-serial-jeffrey-dahmer-ma-byt-drsny-a-necitlivy/

Ohrožená, či protežovaná menšina? Lepší ochranu LGBT+ odmítá SPD i část lidovců. *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/lgbt-zlociny-z-nenavisti-poslanci-zakon-utoky.A221025_134222_domaci_vlc

Poslední hodiny střelce z Bratislavy: Nenávistné zprávy, hádka s rodiči i výměna zbraně. *CNN Prima News* [online]. Praha: FTV Prima, 2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://cnn.iprima.cz/posledni-hodiny-strelce-z-bratislavy-nenavistne-zpravy-hadka-s-rodici-i-vymena-zbrane-190334

Prevence kriminality. *Prevence kriminality ČR* [online]. Praha: Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra, c2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://prevencekriminality.cz/prevence-kriminality/

Proč trénovat sebeobranu u nás. *Moderní sebeobrana* [online]. Praha: Pavel Houdek, c2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.moderni-sebeobrana.cz/proc-u-nas.html

Psycholog Roman Koky: Předsudky vůči Romům jsou v ČR mnohem větší než vůči jiným menšinám. *Český rozhlas* [online]. 2021, [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://radiozurnal.rozhlas.cz/psycholog-roman-koky-predsudky-vuci-romum-jsou-v-cr-mnohem-vetsi-nez-vuci-jinym-8637966

Romanticizing Ted Bundy: Immoral or Instinct? Transformations care network [online]. [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://www.transformationsnetwork.com/post/romanticizing-ted-bundy-immoral-or-instinct

Rozhovory s vrahem: Výpověď Teda Bundyho. *Česko-Slovenská filmová databáze* [online]. Praha: POMO Media Group, 2019 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://www.csfd.cz/film/686270-rozhovory-s-vrahem-vypoved-teda-bundyho/prehled/

SCHWEPPE, Jennifer a Kar-wai TONG. What is a hate crime?. *Cogent Social Sciences* [online]. 2021, 7(1) [cit. 2022-12-05]. ISSN 2331-1886. Dostupné z: doi:10.1080/23311886.2021.1902643

Sex jako tržní artikl a nástroj spiknutí. Jak přemýšlí redpilleři nebo tradwives?. *Radio Wave* [online]. Praha: Český rozhlas, 2021 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://wave.rozhlas.cz/sex-jako-trzni-artikl-a-nastroj-spiknuti-jak-premysli-redpilleri-nebo-tradwives-8600566

Sociologie deviantního chování. *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha: Sociologický ústav AV, ČR, 2017 [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Sociologie_deviantn%C3%ADho_chován%C3%AD

Statistické přehledy kriminality. *Policie České republiky* [online]. Policie České republiky, 2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx

Statistické přehledy kriminality za rok 2021. *Policie České republiky* [online]. Policie České republiky, 2022 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx

Statistické přehledy kriminality Policie ČR za rok 2022. *Policie České republiky* [online]. Policie České republiky, 2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx

The yoga class killer, misogynistic extremism and how we're missing the signs in men who go on to kill women. *INDEPENDENT* [online]. London: Independent Digital News and Media Limited, 2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.independent.co.uk/news/world/americas/crime/scott-paul-beierle-incel-yoga-tallahassee-b2046715.html

'There are THOUSANDS of hot men on the site who are not serial murderers': Netflix begs its users to stop calling Ted Bundy 'HOT' after viewers of docu-series went wild over the killer's looks. *MailOnline* [online]. London: Associated Newspapers, 2019 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://www.dailymail.co.uk/femail/article-6644787/Netflix-tells-viewers-viewers-stop-called-Ted-Bundy-hot.html

True crime. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/True_crime

Typy projektů prevence kriminality. Ministerstvo vnitra České republiky. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-na-regionalni-a-lokalni-urovni.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d police

Verbální útoky na Ukrajince a rusky mluvící obyvatele ČR a nově příchozí se množí. *In IUSTITIA* [online]. In IUSTITIA, 2022 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://in-ius.cz/verbalni-utoky-na-ukrajince-a-rusky-mluvici-obyvatele-cr-a-nove-prichozi-se-mnozi//

Vývoj registrované kriminality v roce 2022. *Policie České republiky* [online]. Policie České republiky, 2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2022.aspx

WALACH, Václav a Benjamin PETRUŽELKA. Klasifikační chyba v policejních statistikách trestných činů s extremistickým podtextem. In: *Česká kriminologie* [online]. Česká kriminologická společnost, 2021 [cit. 2023-02-09]. ISSN 2464-6210. Dostupné z: https://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2021-120132/klasifikacni-chyba-v-policejnich-statistikach-trestnych-cinu-s-extremistickym-podtextem/Attachment

WALTERS, Mark A. a BROWN, Rupert a WIEDLITZKA, Susann. Causes and Motivations of Hate Crime [online]. Equality and Human Rights Commission Research Report 102, 2016, [cit. 2023-02-09]. ISBN 978-1-84206-678-2, Dostupné z SSRN: https://ssrn.com/abstract=2918883

Zoufalost a posedlost. Seriál o Jeffreym Dahmerovi ukazuje, co znamená být sériovým vrahem. Respekt [online]. [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://www.respekt.cz/kultura/zoufalost-a-posedlost-serial-o-jeffreym-dahmerovi-ukazuje-co-znamena-byt-seriovym-vrahem

Zprávy o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx

Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 2002. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. 2003. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx

Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2020. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. 2021. [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx

Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2021. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. 2022. [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx

Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů.

Násilná kriminalita a její prevence

Abstrakt

Násilná kriminalita je stále velice aktuálním tématem, které si zaslouží pozornost a zkoumání. Jedná se o velmi složitou a rozsáhlou problematiku. Z tohoto důvodu tak není zcela možné v omezeném rozsahu diplomové práce kompletně pojmout celou tematiku. Ve své práci zpracovávám základní informace o násilné kriminalitě a její prevenci. Mimo základní informace se podrobněji zaměřuji na problematiku tzv. hate crimes.

Tato práce sestává z dvou částí, a to obecné a zvláštní. První část je zaměřena na obecné kriminologické poznatky o násilné kriminalitě a je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole jsou zpracovány základní informace o násilné kriminalitě a pojmech spjatých s násilnou kriminalitou, tedy násilí, agrese a kriminalita. V druhé kapitole se blíže věnuji fenomenologii násilné kriminality v České republice, zejména stavu, dynamice, objasněnosti a struktuře násilné kriminality, a to s pomocí statistických údajů Policie ČR, které jsou uspořádány v několika tabulkách a grafech. Ve třetí kapitole se věnuji etiologii násilné kriminality. Nejdříve rozebírám kriminologické teorie a jejich problémy. Poté se zaměřuji na jednotlivé kriminogenní faktory příčin násilné kriminality, zejména je věnován široký prostor médiím. Čtvrtá kapitola první části je zaměřena na základní poznatky o prevenci násilné kriminality a na různé přístupy, včetně konkrétních projektů v rámci České republiky.

Zvláštní část této práce je věnována zločinům z nenávisti, tedy tzv. hate crimes. V rámci ní jsou zpracovány základní poznatky související s touto problematikou. Je rozdělena do sedmi kapitol. V první kapitole je vysvětlen termín hate crimes, jejich vztah s extremismem a pojem předsudečná nenávist. V druhé kapitole je uvedeno, jak jsou hate crimes upraveny v právním řádu České republiky. Ve třetí kapitole podrobněji zpracovávám fenomenologii hate crimes v České republice, opět především jejich stav, dynamiku, objasněnost a strukturu. Čtvrtá kapitola obsahuje rozbor příčin hate crimes. Pátá kapitola je zaměřena na pachatele hate crimes, a to nejdříve na jejich obecný profil a dále na typologii. V šesté kapitole se věnuji obětem hate crimes. V poslední sedmé kapitole uvádím vybrané problémy hate crimes, na které by bylo vhodné se v budoucnosti zaměřit.

Klíčová slova:

násilná kriminalita, prevence, hate crimes

Violent Crime and its Prevention

Abstract

Violent crime is still a very topical issue that deserves attention and research. It is a very complex and extensive issue. For this reason, it is not possible to fully process the entire issue in the limited scope of this thesis. In my thesis, I process fundamental information about violent crime and its prevention. In addition to this information, I then focus in more detail on the issue of hate crimes.

This work consists of two parts, general and special. The first part is focused on general criminological knowledge about violent crime and is divided into four chapters. In the first chapter, basic information about violent crime and concepts related to violent crime, i.e. violence, aggression and crime, is processed. In the second chapter, I take a closer look at the phenomenology of violent crime in the Czech Republic, especially the rate, dynamics, clarity and structure of violent crime, with the help of statistics from the Police of the Czech Republic, which are arranged in several tables and graphs. In the third chapter, I deal with the etiology of violent crime. First, I discuss criminological theories and their problems. After that, I focus on individual criminogenic factors of the causes of violent crime, in particular, a wide space is devoted to the media. The fourth chapter of the first part is focused on basic knowledge about the prevention of violent crime and various approaches, including specific projects within the Czech Republic.

A special part of this thesis is devoted to hate crimes. Within it, basic knowledge related to this issue is processed. It is divided into seven chapters. The first chapter explains the term hate crimes, their relationship with extremism and the concept of prejudiced hatred. In the second chapter is stated how hate crimes are regulated in the legal system of the Czech Republic. In the third chapter I elaborate in more detail the phenomenology of hate crimes in the Czech Republic, again especially their rate, dynamics, clarity and structure. The fourth chapter contains an analysis of the causes of hate crimes. The fifth chapter is focused on perpetrators of hate crimes, first on their general profile and then on typology. In the sixth chapter, I deal with victims of hate crimes. In the last, seventh chapter, I present selected hate crimes problems that should be focused on in the future.

Keywords:

violent crime, prevention, hate crimes